

**Tarımsal Ekonomi ve Politika
Geliştirme Enstitüsü**

Ürün Raporu KAYISI 2021

**TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME
ENSTİTÜSÜ
TEPGE**

**ÜRÜN RAPORU
KAYISI
2021**

**Hazırlayan
Mine HASDEMİR
Ziraat Yüksek Mühendisi**
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü

TEPGE YAYIN NO: 334
ISBN: 978-605-7599-77-3

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

TEMMUZ/2021

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 06800
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor TEPGE'nin izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz. Raporun bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazara aittir.

Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen
“ 2018 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması ” na aittir.
(<http://www.tarimormaninsan.com/img/10-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/genel/400/birincilik-odulu-mehmet-yikilmazsoy.jpg>)

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. DÜNYADA DURUM.....	2
2.1 Kayısı Ekim Alanı.....	2
2.2. Kayısı Üretimi	3
2.3. Kayısı Verimi	5
2.4. Fiyatlar	5
2.5. Tüketim	5
2.6. Dış Ticaret.....	6
2.6.1. İhracat.....	6
2.6.2. İthalat.....	8
3. TÜRKİYE’DE DURUM.....	11
3.1. Türkiye’de Kayısı Ağaç Sayısı ve Üretimi	11
3.2. Tüketim	14
3.3. Fiyatlar	15
3.4. Dış Ticaret.....	16
3.4.1 İhracat.....	16
5. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME.....	19
KAYNAKLAR.....	36

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Dünya kayısı alanı	2
Tablo 2. Dünya kayısı üretimi	3
Tablo 3. Dünya kayısı verimi	5
Tablo 4. Dünyada kayısı üreticisi ülkelerin üretici fiyatları	5
Tablo 5. Dünya taze kayısı ihracatı	6
Tablo 6. Dünya kuru kayısı ihracatı	8
Tablo 7. Ülkelere göre dünya taze kayısı ithalat miktarı	9
Tablo 8. Dünya kuru kayısı ithalatı	10
Tablo 9. Türkiye kayısı ve zerdali ağaç sayısı, üretim ve verimi	11
Tablo 10. Türkiye'nin illere göre kayısı alanı, üretimi ve verimi	13
Tablo 11. Türkiye kayısı denge tablosu	15
Tablo 12. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracatı	16
Tablo 13. Ülkelere göre kuru kayısı ihracat miktarı	18
Tablo 14. Ülkelere göre dünya kayısı üretim alanı	20
Tablo 15. Ülkelere göre dünya kayısı üretimi	21
Tablo 16. Ülkelere göre dünya kayısı verimi	22
Tablo 17. Ülkelere göre dünya taze kayısı ihracat miktarı	23
Tablo 18. Ülkelere göre dünya taze kayısı ihracat değeri	24
Tablo 19. Ülkelere göre dünya taze kayısı ithalat miktarı	25
Tablo 20. Ülkelere göre dünya taze kayısı ithalat değeri	26
Tablo 21. Ülkelere göre kuru kayısı ihracat miktarı	27
Tablo 22. Ülkelere göre kuru kayısı ihracat değeri	28
Tablo 23. Ülkelere göre kuru kayısı ithalat miktarı	29
Tablo 24. Ülkelere göre kuru kayısı ithalat değeri	30
Tablo 25. Türkiye'nin illere göre kayısı ağaç sayısı, alanı, verim ve üretim miktarı	31
Tablo 26. Türkiye'nin illere göre zerdali ağaç sayısı, alanı, verim ve üretim miktarı	32
Tablo 27. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracatı	33
Tablo 28. Türkiye'nin ülkelere göre kuru kayısı ihracatı	34
Tablo 29. Türkiye'nin ülkelere göre kuru kayısı ithalatı	35

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Ülkelere göre dünya kayısı alanı	2
Şekil 2. Dünya kayısı alanlarının ülkelere göre dağılımı	3
Şekil 3. Dünya kayısı üretimi	4
Şekil 4. Dünya kayısı üretiminin ülkelere göre dağılımı	4
Şekil 5. Ülkelere göre dünya taze kayısı ihracatı	7
Şekil 6. Dünya taze kayısı ihracatında ülkelerin payı	7
Şekil 7. Dünya kuru kayısı ihracatında ülkelerin payı	8
Şekil 8. Dünya taze kayısı ithalatında ülkelerin payı	9
Şekil 9. Dünya kuru kayısı ithalatında ülkelerin payı	10
Şekil 10. Türkiye kayısı üretimi ve ağaç sayısı.....	12
Şekil 11. Türkiye'nin kayısı toplu meyvelik alanının illere göre dağılımı	13
Şekil 12. Türkiye'nin kayısı üretim alanının illere göre dağılımı	14
Şekil 13. Türkiye'de kayısı üretici, tüketici ve borsa fiyatları	15
Şekil 14. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracatı	17
Şekil 15. Türkiye'nin ülkelere göre kuru kayısı ihracatı	18

1. GİRİŞ

Anavatanı Orta Asya, Batı Çin ve İran-Kafkasya olan kayısı başta Akdeniz ülkeleri olmak üzere, birçok ülkede ekonomik olarak yetiştiriciliği yapılan önemli bir meyve türüdür. Kayısı yetiştiriciliği yoğun olarak Akdeniz ülkeleri ve Avrupa'da yapılmakta olup ayrıca Özbekistan, İran ve Cezayir'de de önemli miktarda kayısı üretimi yapılmaktadır. Değişik iklim koşullarında yetişen çok sayıda kayısı tür ve çeşidine rağmen dünya taze kayısı üretimi hala çok düşük seviyelerdedir.

2020 yılının Mart ayında başlayan ve bütün dünya ülkelerini etkileyen COVID-19 salgını kısa bir sürede küresel boyutlara ulaşmıştır. Tarımsal üretimde önem kazanan ülkelerin aldıkları tedbirler tarım ürünlerine ve gıdaya ulaşımın ne kadar önemli olduğunu bir kere daha gözler önüne sermiştir. Bu kısıtlamalarla tarımsal üretimde sürdürülebilirliği sağlamak ve gıdaya ulaşım koşulları önemli faktörler olmuştur.

Dünya Gıda Örgütü (FAO) verilerine göre, 2019 yılında yaklaşık 562 bin hektar alanda 4,1 milyon ton kayısı üretimi gerçekleşmiştir. Türkiye hem kayısı üretim alanında hem de üretim miktarında dünyada birinci sırada yer almaktadır. Aynı zamanda Türkiye için önemli bir ihracat ürünü olan kayısı 2020 yılında 321 milyon dolar ihracat geliri sağlamıştır.

Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine göre, 2020 yılında zerdali dahil 850 bin ton kayısı üretimi gerçekleşmiştir. 2021 yılı için Türkiye İstatistik Kurumu Bitkisel Üretim 1. Tahminlerine göre; Türkiye'de kayısı üretiminin bir önceki yıla göre %2,0 oranında artışla yaklaşık 850 bin ton, zerdali üretiminin ise %10,0 oranında artışla yaklaşık 19 bin ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Özellikle ilkbahar geç donlarının etkisinin yüksek miktarda görüldüğü kayısı üretimindeki dalgalanmalar sonucu oluşan fiyatta istikrarı sağlamak amacıyla kuru kayısı alım görevi verilen Toprak Mahsulleri Ofisi 21.09.2020 tarihinden itibaren lisanslı depoda alımlara başlamıştır.

Bu raporda dünyada ve Türkiye'de kayısı üretimindeki gelişmeler ve sebepleri ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

2. DÜNYADA DURUM

2.1 Kayısı Ekim Alanı

Kayısı, dünyada değişik iklim koşullarında yetişen çok sayıda tür ve çeşide sahip olmasına rağmen üretimi düşük düzeyde kalmaktadır. Kayısı derin, iyi geçirgen, iyi havalandırılan, sıcak ve besin maddelerince zengin; kumlu, tınlı, humuslu topraklarda 8-10 metreye kadar boylanabilir bir meyve türüdür. Yazları sıcak kışları soğuk iklimlerde yetişen kayısı taze olarak tüketilebildiği gibi kurutulmuş ve meyve suyu olarak da tüketilebilen bir meyve türüdür.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre 2019 yılında dünyada 562 bin ha alanda kayısı üretimi yapılmaktadır. Dünya kayısı üretim alanının %54'ü altı ülkede bulunmaktadır.

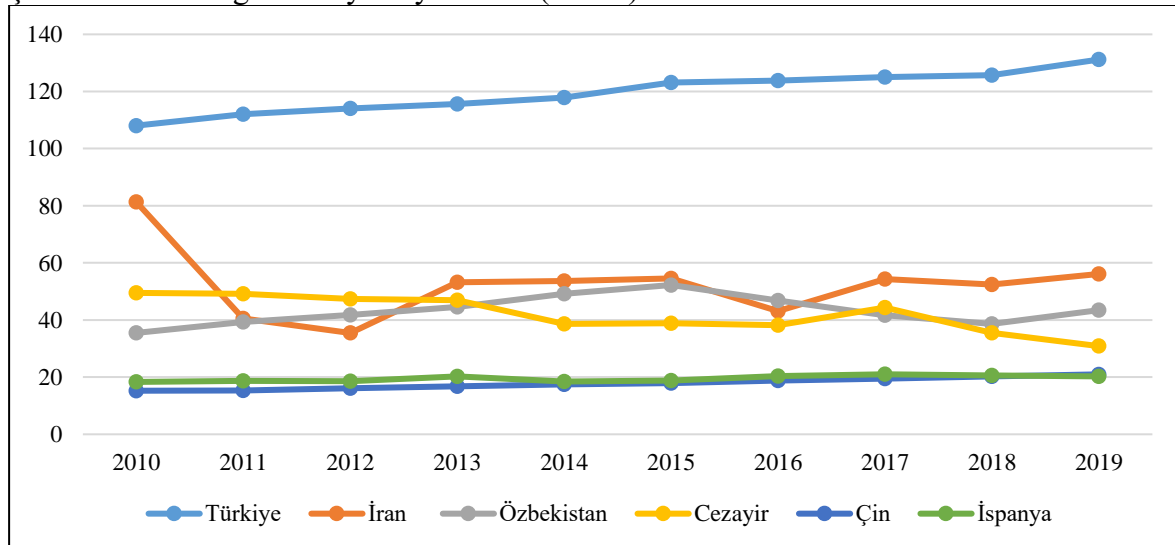
Tablo 1. Dünya kayısı alanı (bin ha)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Türkiye	108	112	114	116	118	123	124	125	126	131
İran	81	41	35	53	54	55	43	54	52	56
Özbekistan	36	39	42	45	49	52	47	42	39	43
Cezayir	49	49	47	47	39	39	38	44	36	31
Çin	15	15	16	17	17	18	19	20	20	21
İspanya	18	19	19	20	18	19	20	21	21	20
Pakistan	30	30	28	29	27	26	25	23	19	19
İtalya	20	20	19	19	19	19	17	17	18	18
Afganistan	8	8	8	9	9	9	9	18	19	18
Japonya	17	17	16	16	16	16	16	15	15	15
Diğer	182	187	187	187	187	187	183	181	184	189
Dünya	564	536	532	557	554	562	541	560	547	562

Kaynak: FAO, 2021 (Erişim tarihi: 03.06.2021)

Bu ülkelerden Türkiye (%21,4), Özbekistan (%22,4), Çin (%37,6), ve İspanya'nın (%10,4) son on yılda üretim alanı artarken, İran (%31,0) ve Cezayir (%37,6)'in ise üretim alanında azalma meydana gelmiştir (Tablo 1).

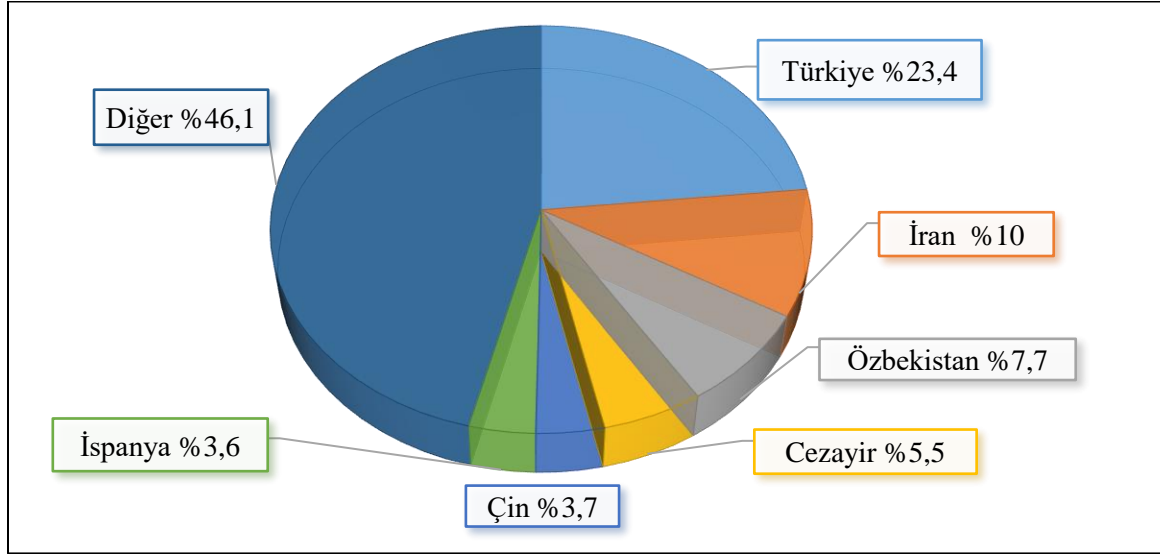
Şekil 1. Ülkelere göre dünya kayısı alanı (bin ha)

Kaynak: FAO, 2021 (Erişim tarihi: 03.06.2021)

Şekil 2. Dünya kayısı alanlarının ülkelere göre dağılımı (2019)

Kaynak: FAO, 2021 (Erişim tarihi: 03.06.2021)

Dünyada 2019 yılında toplam kayısı üretim alanının %23,4'ü Türkiye'de bulunmakta olup Türkiye'yi %10,0 ile İran, %7,7 ile Özbekistan ve %5,5 ile Cezayir takip etmektedir (Şekil 2).

2.2. Kayısı Üretimi

FAO verilerine göre, dünyada kayısı üretimi 2010 yılından bu yana son on yılda %23,6 oranında artış göstererek 2019 yılında yaklaşık 4,1 milyon ton kayısı üretimi gerçekleşmiştir (Tablo 2). Dünya toplam kayısı üretiminde Türkiye 847 bin ton üretim ile ilk sırada yer almakta olup Özbekistan 537 bin ton ile ikinci sırada, İran 330 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. 2010-2019 yılları arasında kayısı üretiminde ilk on ülke içerisinde en fazla artış gösteren ülke %94,4 ile Afganistan olurken, üretimdeki en yüksek paya sahip olan Türkiye'nin %88,1 Özbekistan'ın ise %65,1 oranında üretimlerinde artış olduğu gözlenmektedir.

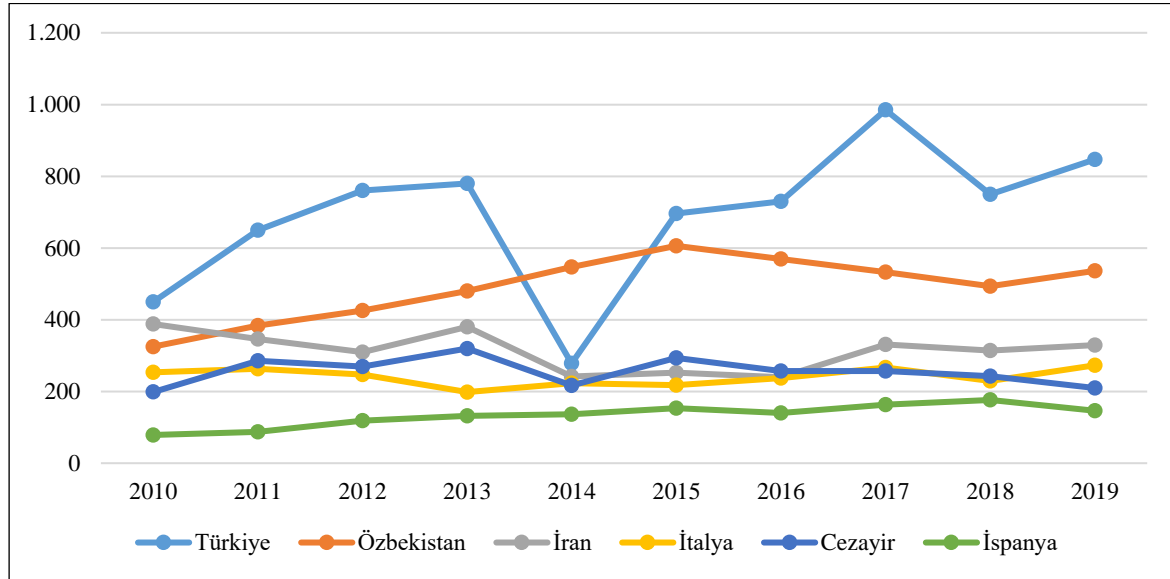
Tablo 2. Dünya kayısı üretimi (bin ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Türkiye	450	650	760	780	278	696	730	985	750	847
Özbekistan	325	384	426	480	547	606	569	533	494	537
İran	388	346	310	380	242	252	240	331	314	330
İtalya	253	263	247	198	223	218	237	266	229	273
Cezayir	198	286	269	320	217	293	257	257	242	209
İspanya	79	87	118	132	136	154	140	163	176	146
Fransa	143	149	175	127	176	159	603	655	113	135
Afganistan	67	68	84	90	90	88	18	132	109	129
Yunanistan	63	67	79	75	90	95	95	114	109	118
Fas	135	159	122	101	90	104	71	113	102	110
Diğer	1.203	1.354	1.271	1.407	1.252	1.280	1.227	1.249	1.264	1.251
Dünya	3.303	3.812	3.862	4.090	3.341	3.945	4.186	4.796	3.901	4.084

Kaynak: FAO, 2021 (Erişim tarihi: 03.06.2021)

Kayısı üretim miktarını etkileyen en önemli iklim faktörü ilkbahar geç donlarıdır. İlkbahar geç donları nedeniyle kayısı üretiminde yıllar itibarıyla dalgalanmalar yaşanmaktadır (Şekil 3).

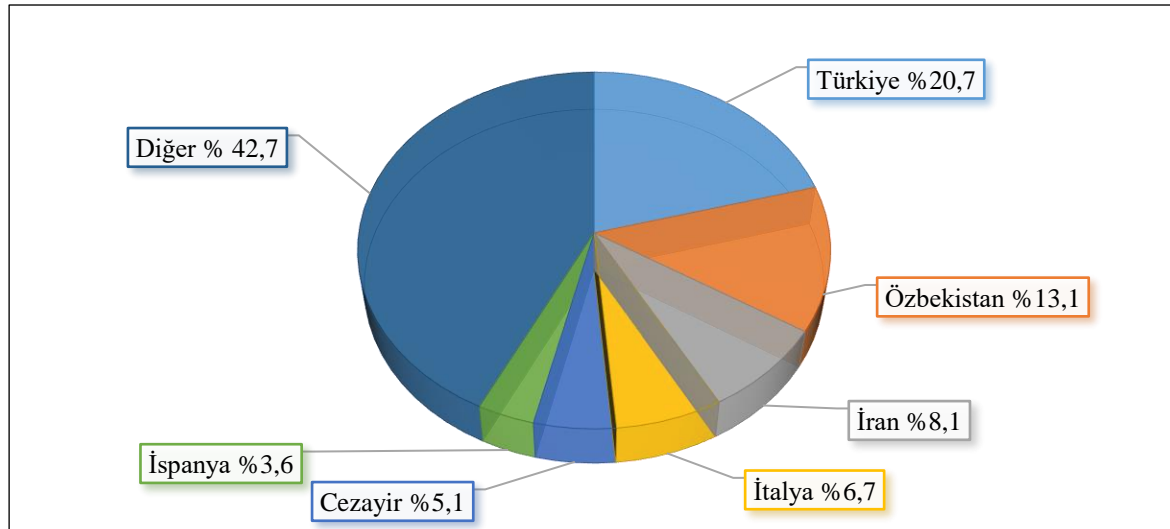
Şekil 3. Dünya kayısı üretimi (bin ton)

Kaynak: FAO, 2021 (Erişim tarihi: 03.06.2021)

FAO verilerine göre 2019 yılında dünyada üretilen kayısının %57,3'ü altı ülke tarafından gerçekleştirilmiş olup bunun %20,7'si Türkiye, %13,1'i Özbekistan ve %8,1'i İran tarafından karşılanmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4. Dünya kayısı üretiminin ülkelere göre dağılımı (2019)

Kaynak: FAO, 2021 (Erişim tarihi: 03.06.2021)

Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyveler Konseyi (INC) 2020/2021 istatistik yıllığı verilerine göre dünya da 2,9 milyon tondan fazla üretilen kuru meyve üretileceği tahmin edilmektedir. Dünyada üretilen kuru meyvelerin %6'sının yaklaşık 177 bin tonunun kuru kayısı olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye'nin 95 bin ton kuru kayısı üretim ile dünya kuru kayısı üretiminin %54'ünü karşılayarak birinci sırada olduğu Irak'ın ise %14 pay ile ikinci sırada yer aldığı görülmektedir.

2.3. Kayısı Verimi

FAO 2019 yılı verilerine göre; dünya kayısı üretiminin %69,4'ünü karşılayan ilk on ülkenin verim ortalamalarına bakıldığında en yüksek verime sahip olan İtalya 15.242 kg/ha ile birinci sırada yer almaktadır. Yunanistan 14.173 kg/ha ile ikinci sırada, Özbekistan 12.345 kg/ha ile üçüncü sıradadır (Tablo 3). Bu ülkeler içinde üretimde yüksek paya sahip olmasına rağmen Türkiye'nin 6.454 kg/ha, İran'ın ise 5.807 kg/ha verim ile dünya ortalama veriminin altında kaldığı görülmektedir.

Tablo 3. Dünya kayısı verimi (kg/ha)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mısır	14.854	15.470	16.121	14.600	15.467	15.675	15.597	15.804	16.524	16.334
İtalya	12.940	13.429	12.882	10.437	11.663	11.624	13.645	15.341	12.859	15.242
Yunanistan	10.808	10.871	12.695	11.463	12.822	12.961	12.195	14.237	13.678	14.173
Özbekistan	9.155	9.777	10.190	10.759	11.129	11.596	12.142	12.768	12.763	12.345
Fransa	10.380	11.203	13.751	10.443	14.398	13.266	49.542	53.697	9.201	10.977
Fas	11.020	12.725	10.013	8.188	7.304	8.366	5.489	9.855	9.111	9.916
Afganistan	8.000	8.173	10.000	9.994	9.994	9.619	2.082	7.296	5.893	7.301
İspanya	4.294	4.639	6.370	6.493	7.395	8.164	6.859	7.755	8.570	7.205
Cezayir	4.010	5.812	5.685	6.819	5.622	7.553	6.715	5.798	6.824	6.779
Türkiye	4.165	5.800	6.664	6.747	2.360	5.651	5.896	7.877	5.964	6.454
İran	4.774	8.524	8.739	7.143	4.505	4.624	5.551	6.082	5.984	5.877
Dünya	5.853	7.114	7.259	7.340	6.035	7.018	7.741	8.558	7.135	7.270

Kaynak: FAO, 2021 (Erişim tarihi: 03.06.2021)

2.4. Fiyatlar

Dünya taze kayısı üretici fiyatları incelendiğinde, 2019 yılında Fransa 1,45 \$/kg ile dünyadaki en yüksek üretici fiyatına sahip iken İspanya 0,69 \$/kg ile ikinci sırada yer almaktadır. En büyük kayısı üreticisi olan Türkiye'de ise 0,52 \$/kg'dır (Tablo 4).

Tablo 4. Dünyada kayısı üreticisi ülkelerin üretici fiyatları (\$/kg)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Fransa	1,72	1,69	1,31	1,92	1,36	1,36	1,74	1,53	1,72	1,45
İspanya	0,92	1,04	0,92	1,06	0,93	0,89	0,96	0,84	0,78	0,69
İran	1,35	1,09	1,37	1,50	2,03	1,24	0,98	0,86	1,08	0,68
Yunanistan	0,95	1,23	0,72	0,91	1,03	0,68	0,59	0,59	0,79	0,65
Türkiye	1,12	1,01	0,67	0,62	1,02	0,96	0,76	0,55	0,48	0,52
Fas	1,40	1,02	1,30	0,70	0,69	0,74	1,04	0,37	0,41	0,36

Kaynak: FAO, 2021 (Erişim tarihi:03.06.2021)

2.5. Tüketim

Dünya'da üretilen kayısının önemli bir bölümü sofralık olarak tüketilmektedir. Ancak kayısıda hasat döneminin kısa olması ve taze kayısının çabuk bozulması nedeni ile kayısı daha çok kurutulmuş veya işlenerek değerlendirilmektedir. Kayısı dondurularak, konserve yapılarak, pulpu, nektarı çıkarılarak reçel, marmelat, jöle ve krema yapılarak şekerleme, likör, pasta, yoğurt ve dondurma sanayinde kullanılmaktadır. Kayısı çekirdeklerinden tatlı olanları çerez olarak tüketilmekte, acı olanları ise kozmetik sanayinde hammadde olarak değerlendirilmektedir (Anonim, 2018a).

Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyveler Konseyi (INC) 2020/2021 istatistik yıllığı verilerine göre aynı raporda yer alan kuru kayısı üretiminin %14'ünü gerçekleştiren İran'da kişi başına tüketim 0,312 kg/yıl, üretimin %3'ünü üreten Çin'de ise 0,009 kg/yıldır.

Kayısıda bulunan beta-karoten, A vitaminin ön maddesi olup, bu da sağlık açısından büyük önem arz etmektedir. Kuru kayısının 100 gramı 238 kalori, 7.420 ünite A vitamini içermekle birlikte potasyum ve demirce de zengin olup, anemi tedavisinde önem taşıdığı bilinmektedir (Anonim, 2018b).

2.6. Dış Ticaret

2.6.1. İhracat

Dünya taze kayısı üretiminin 2020 yılında ancak %8,8'i taze kayısı olarak ihracata konu olmuştur. 2020 yılı itibarıyla dünya taze kayısı ihracatı bir önceki yıla göre %23,6 azalış göstererek 360 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Son on yıllık dönemde ihracat %37,1 oranında artış göstermiş ve en yüksek seviyesine 2019 yılında 472 bin tonluk taze kayısı ihracatı ile ulaşmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Dünya taze kayısı ihracatı (bin ton)

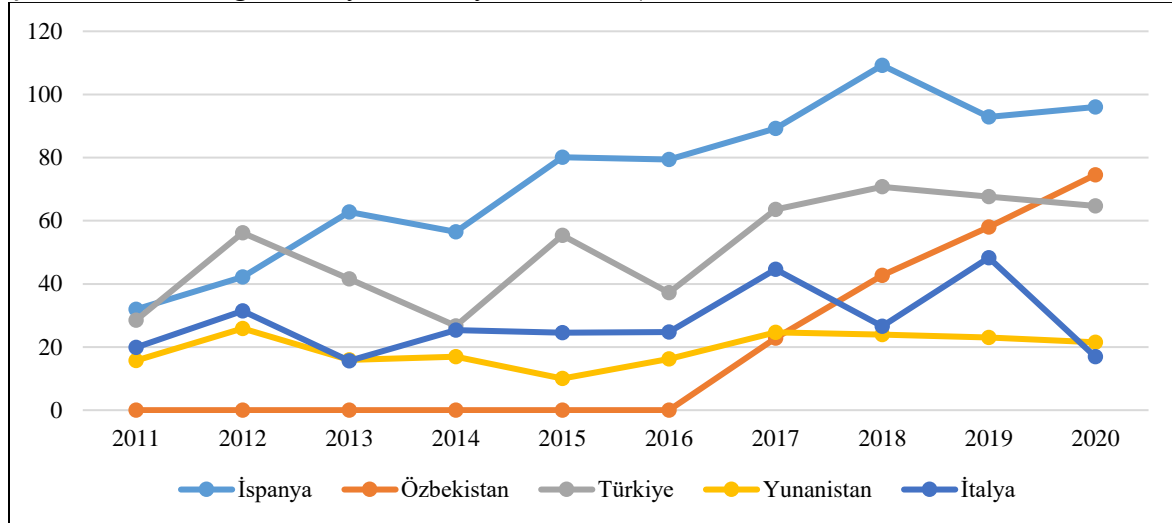
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
İspanya	32	42	63	56	80	79	89	109	93	96
Özbekistan							23	43	58	75
Türkiye	28	56	42	27	55	37	64	71	68	65
Yunanistan	16	26	16	17	10	16	25	24	23	22
İtalya	20	31	16	25	25	25	45	27	48	17
Afganistan	3	3	9	4	5	7	7	35	27	15
Fransa	49	59	45	65	53	42	56	28	22	11
Kırgızistan	14	18	14	9	8	1	2	3	6	10
Tacikistan				2		3	2	3	4	5
Ürdün	2	4	5	4	6	6	8	6	11	5
Diğer	99	95	147	97	80	117	85	72	112	40
Dünya	263	334	356	307	322	334	406	420	472	360

Kaynak: ITC, 2021 (Erişim tarihi:21.05.2021)

Taze kayısı ihracatında en yüksek paya sahip olan İspanya 96 bin ton ile ilk sırada yer almaktadır. İspanya 2020 yılı taze kayısı ihracatının %67,1'ini Almanya (%32,5), Fransa (%18,5) ve İtalya'ya (%16,1) yapmıştır. İspanya'dan sonra Özbekistan 75 bin ton ile ikinci sırada, Türkiye ise 65 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret İstatistiklerine göre, dünya kayısı üretiminde yüksek paya sahip olan Özbekistan'ın 2017 yılı öncesi ticaret verileri mevcut olmayıp son dört yılda ihracatını 3 katına çıkardığı gözlenmektedir. Özbekistan'ın 2020 yılında taze kayısı ihracatının %88,5'ini Kazakistan ve Rusya Federasyonu'na yaptığı görülmektedir.

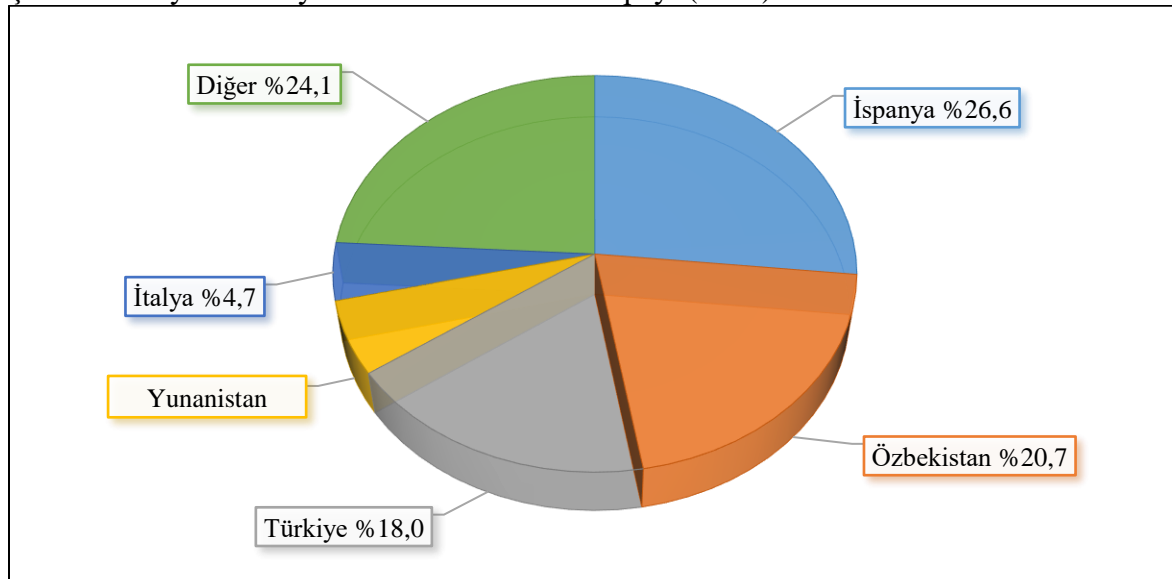
Şekil 5. Ülkelere göre dünya taze kayısı ihracatı (bin ton)

Kaynak: ITC, 2021 (Erişim tarihi:21.05.2021)

2020 yılında toplam taze kayısı ihracattaki ilk beş ülkeden İspanya %26,6 paya sahip iken Özbekistan'ın payı %20,7, Türkiye'nin ise %18,0 olduğu görülmektedir (Şekil 6).

Şekil 6. Dünya taze kayısı ihracatında ülkelerin payı (2020)

Kaynak: ITC, 2021 (Erişim tarihi:21.05.2021)

Dünya ticaretinde taze kayısının yanı sıra yüksek miktarda kuru kayısı ihracatı yapılmaktadır. Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret İstatistiklerine göre; kuru kayısı ihracatı 2011 yılında 142 bin ton iken 2020 yılında %10,0 artış göstererek 156 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Dünya kuru kayısı ihracatında söz sahibi olan Türkiye 2020 yılında yaklaşık 88 bin tonluk ihracatla toplam dünya kuru kayısı ihracatının %56,6'sını gerçekleştirmiştir (Tablo 6).

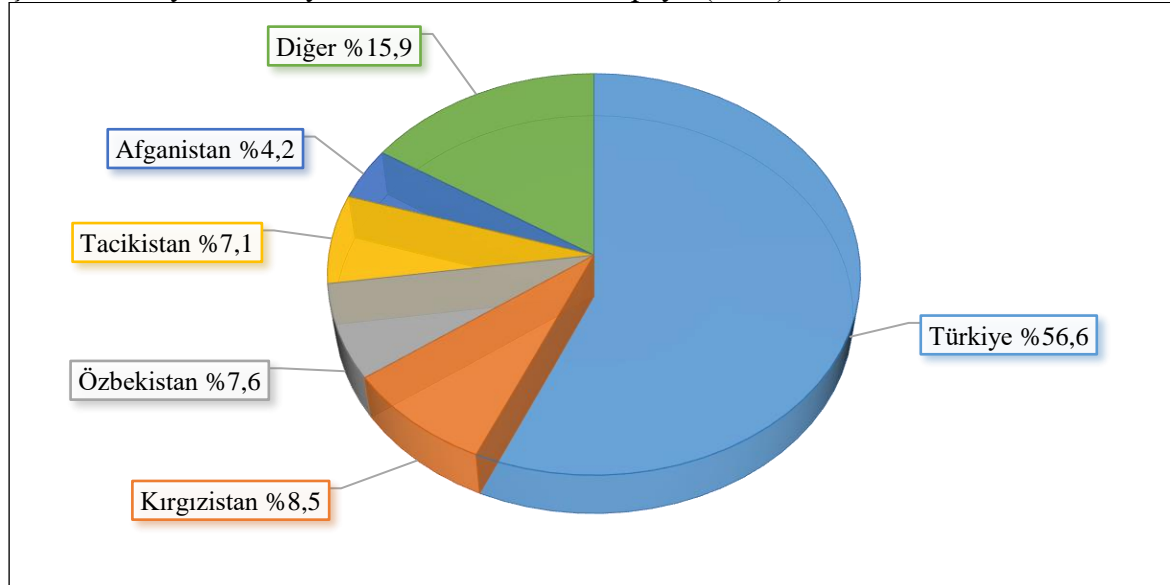
Tablo 6. Dünya kuru kayısı ihracatı (bin ton)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Türkiye	90	102	112	78	65	79	95	94	100	88
Kırgızistan	0	0	0	1	0	0	3	4	9	13
Özbekistan	0	0	0	0	0	0	11	7	9	12
Tacikistan	0	0	0	36	20	21	16	11	8	11
Afganistan	0	0	0	0	0	0	0	0	10	7
Myanmar	0	0	0	16	27	9	0	0	1	6
Belarus	0	0	0	0	0	2	3	4	4	3
İspanya	0	1	3	2	2	2	2	5	2	3
Almanya	2	2	3	2	2	1	1	1	1	2
Hollanda	0	1	1	2	1	1	1	2	2	2
Diğer	49	59	55	26	18	18	11	11	12	10
Dünya	142	165	175	164	136	135	144	139	158	156

Kaynak: ITC, 2021 (Erişim tarihi:21.05.2021)

Türkiye'yi toplam ihracattaki %8,5'lik pay ile Kırgızistan, %7,6'lık pay ile Özbekistan ve %7,1'lik pay ile Tacikistan izlemektedir (Şekil 7).

Şekil 7. Dünya kuru kayısı ihracatında ülkelerin payı (2020)

Kaynak: ITC, 2021 (Erişim tarihi:21.05.2021)

2.6.2. İthalat

Dünya taze kayısı ithalatı genel olarak 2019 yılına kadar artış eğilimi göstermektedir. Taze kayısı ithalatı son on yılda %26,6 artış göstererek 2020 yılında 343 bin ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 7). İthalatta en yüksek seviyeye 2019 yılında ulaşılmış olup dünyada 408 bin tonluk taze kayısı ithalatı yapılmıştır.

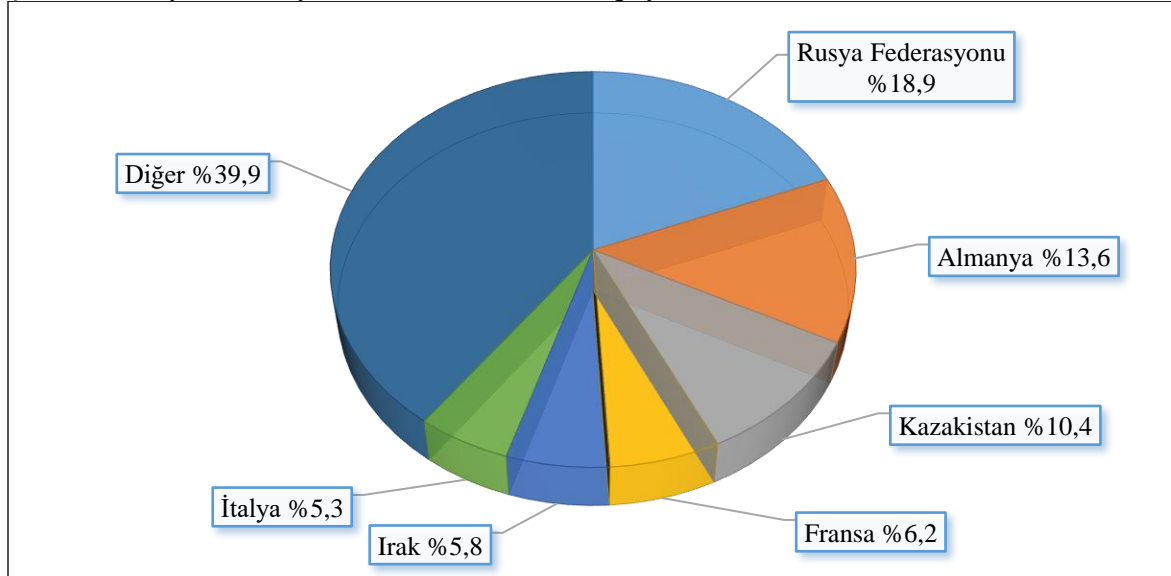
Tablo 7. Ülkelere göre dünya taze kayısı ithalat miktarı (bin ton)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rusya Federasyonu	62	67	68	37	44	33	52	53	50	65
Almanya	45	57	57	61	60	57	70	60	63	47
Kazakistan	18	26	58	37	8	32	15	30	37	36
Fransa	11	16	21	17	20	21	21	23	17	21
Irak	0	0	0	0	19	23	33	38	36	20
İtalya	24	21	26	28	32	23	22	20	15	18
Pakistan	5	3	3	7	7	1	14	25	18	15
Avusturya	9	10	9	9	11	13	18	13	15	12
Suudi Arabistan	6	7	7	4	8	9	10	8	9	11
Romanya	3	4	3	4	3	5	9	8	10	9
Diğer	91	125	102	108	103	100	132	116	138	90
Dünya	273	334	355	312	315	317	397	394	408	343

Kaynak: ITC, 2021 (Erişim tarihi:21.05.2021)

2020 yılında dünya taze kayısı ithalatının %18,9'u Rusya Federasyonu tarafından yapılmıştır. Rusya Federasyonu'nu 47 bin tonluk ithalat ile Almanya, 36 bin tonluk ithalat ile Kazakistan izlemektedir (Şekil 8).

Şekil 8. Dünya taze kayısı ithalatında ülkelerin payı (2020)

Kaynak: ITC, 2021 (Erişim tarihi:21.05.2021)

Dünya kayısı üretiminde 273 bin tonluk üretim ile 4. sırada yer alan İtalya dünya taze kayısı ithalatında %5,3'ük pay ile 6. sırada yer almaktadır. Yine üretimde 135 bin tonluk üretim ile 7. sırada yer alan Fransa ise dünya taze kayısı ithalatında %6,2'lik pay ile 4. sırada yer almaktadır (Tablo 7, Şekil 8).

Dünya ticaretine konu olan toplam kuru kayısı ithalatında son on yıllık dönemde %4,2'lik bir düşüş yaşanmış ve bu süreçte en düşük ithalat 114 bin ton ithalat ile 2015 yılında gerçekleşmiştir. Dünya kuru kayısı ithalatında 2011 yılında 25 bin ton ile en yüksek ithalata sahip olan Kazakistan 2019 yılında ithalatını 5 bin tona düşürmüştür.

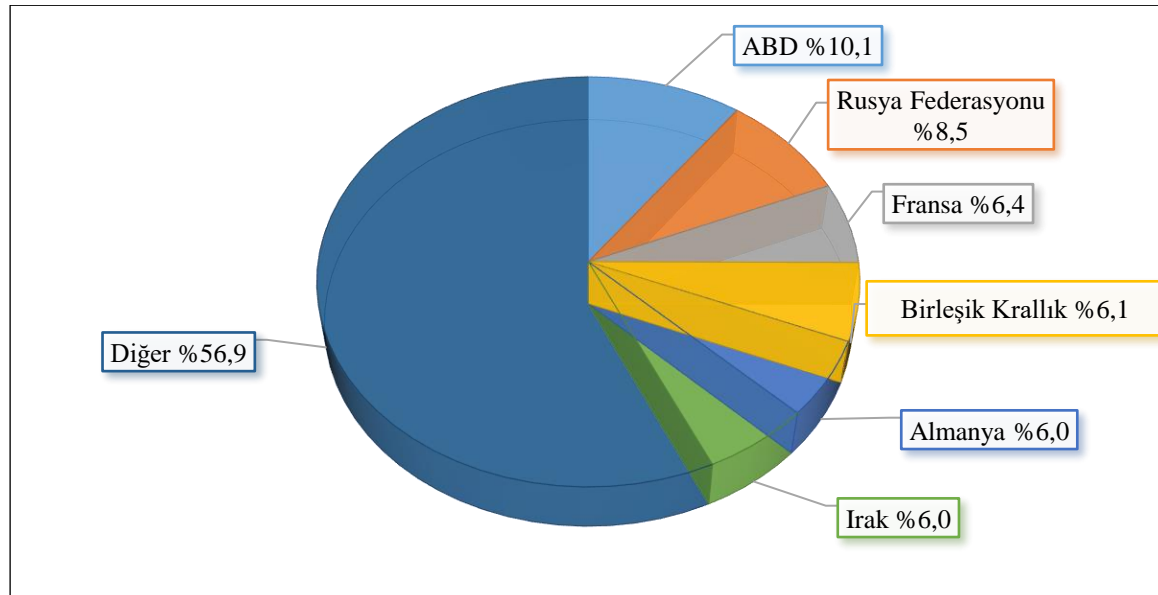
Tablo 8. Dünya kuru kayısı ithalatı (bin ton)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ABD	14	14	16	14	12	13	15	14	13	14
Rusya Fed.	18	15	17	9	6	6	8	11	13	12
Fransa	7	8	9	8	6	8	8	9	9	9
Birleşik Krallık	9	9	10	9	7	9	9	10	8	8
Almanya	9	8	10	9	5	7	7	7	7	8
Irak	0	0	0	0	2	5	9	8	11	8
Ukrayna	5	6	7	3	1	3	4	5	6	6
Kazakistan	25	33	31	35	26	23	17	9	4	5
Avustralya	5	5	5	4	4	4	4	5	4	5
Brezilya	4	4	4	3	3	3	4	5	4	5
Diğer	46	50	56	44	43	51	55	65	66	57
Dünya	141	151	163	138	114	132	140	147	145	135

Kaynak: ITC, 2021 (Erişim tarihi:21.05.2021)

2020 yılı kuru kayısı ithalatının %10,1'i Amerika Birleşik Devletleri tarafından yapılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'ni sırasıyla %8,5'lik pay ile Rusya Federasyonu, %6,4'lük pay ile Fransa takip etmektedir (Şekil 9).

Şekil 9. Dünya kuru kayısı ithalatında ülkelerin payı (2020)

Kaynak: ITC, 2021 (Erişim tarihi:21.05.2021)

3. TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye, dünya üzerinde uygun iklim kuşağındaki konumu itibarıyla bahçe bitkileri yetiştiriciliği açısından üstün ekolojik avantaja sahiptir. Dünyada mevcut gen merkezleri arasında hem Yakındoğu ve hem de Akdeniz havzası içinde yer alan Türkiye, birçok tür ve çeşidin gen merkezi durumundadır. Nitekim, bugün dünya üzerinde kültürü yapılan 138 meyve türünden, subtropik meyve türleri de dahil olmak üzere 80'den fazla tür ülkemizde yetiştirilebilmektedir (Özzambak ve ark. 2020).

Kışları nispeten soğuk, yazları sıcak olan iklim bölgelerinde yetişen kayısı meyvelerinin yüksek kalitede olgunlaşabilmesi için yaz aylarında atmosferin kuru olması gerekmektedir. Havası nemli ve ilkbahar sisli geçen yerlerde çil hastalığına (*Sclerotinia*) tutulur ve meyve kalitesi düşer. Bu nedenle bahçelerin iyi havalanır bir şekilde kurulması gerekir. Bunun gibi ilkbaharın geç donları da bademden sonra çiçek açan bu meyve türünün herhangi bir yerde yetiştirilmesini sınırlamaktadır. Kayısı üretimini olumsuz etkileyen iklim faktörleri; aşırı kış soğukları, ilkbahar geç donları, yaz aylarının serin ve yağışlı geçmesidir. Bu açıdan, GAP Bölgesi oldukça uygun iklim koşullarına sahiptir. Kayısı yağış isteği bakımından badem kadar, hatta bazı hallerde ondan da daha çok kurağa dayanır (Anonim, 2018c).

Dünya taze ve kuru kayısı üretiminde ilk sırada yer alan Türkiye gen kaynakları bakımından büyük potansiyele sahiptir.

3.1. Türkiye'de Kayısı Ağaç Sayısı ve Üretimi

Türkiye'de 2020 üretim döneminde zerdali dahil 1,34 milyon dekar alanda kayısı üretimi gerçekleştirilmiştir. Kayısı üretiminin yapıldığı 1,34 milyon dekar alanda son on yılda kayısı ağaçlarındaki değişim incelendiğinde %2,3'lük artış ile 2020 yılında toplam 22,2 milyon ağaç sayısına ulaşıldığı görülmektedir. Toplam ağaç sayısı içerisinde 890 bin adet zerdali ağacı bulunmaktadır. Ağaç sayısında yıllar itibarıyla bir önceki yıla göre %0,7-7,3 arasında değişim söz konusudur (Tablo 9) (Şekil 10).

Tablo 9. Türkiye kayısı ve zerdali ağaç sayısı, üretim ve verimi

	Kayısı					Zerdali				
	Ağaç sayısı (bin)			Üretim (ton)	Verim* (kg/Ağaç)	Ağaç sayısı (bin)			Üretim (ton)	Verim* (kg/Ağaç)
	Meyve veren	Meyve vermeyen	Toplam			Meyve veren	Meyve vermeyen	Toplam		
2011	13.860	2.499	16.359	650.000	47	1.066	141	1.206	26.138	25
2012	14.134	2.530	16.664	760.000	54	1.051	141	1.192	35.483	34
2013	14.453	2.521	16.975	780.000	54	1.032	132	1.164	31.609	31
2014	15.005	2.384	17.388	270.000	18	1.003	128	1.130	8.210	8
2015	15.403	2.282	17.686	680.000	44	990	130	1.120	16.100	16
2016	15.586	2.284	17.869	730.000	47	889	106	994	19.050	21
2017	15.949	2.619	18.569	985.000	62	880	127	1.007	21.653	25
2018	16.837	2.288	19.125	750.000	45	862	121	983	19.927	23
2019	17.266	3.429	20.695	846.606	49	755	123	878	17.250	23
2020	17.650	3.644	21.294	833.398	47	758	132	890	17.005	22

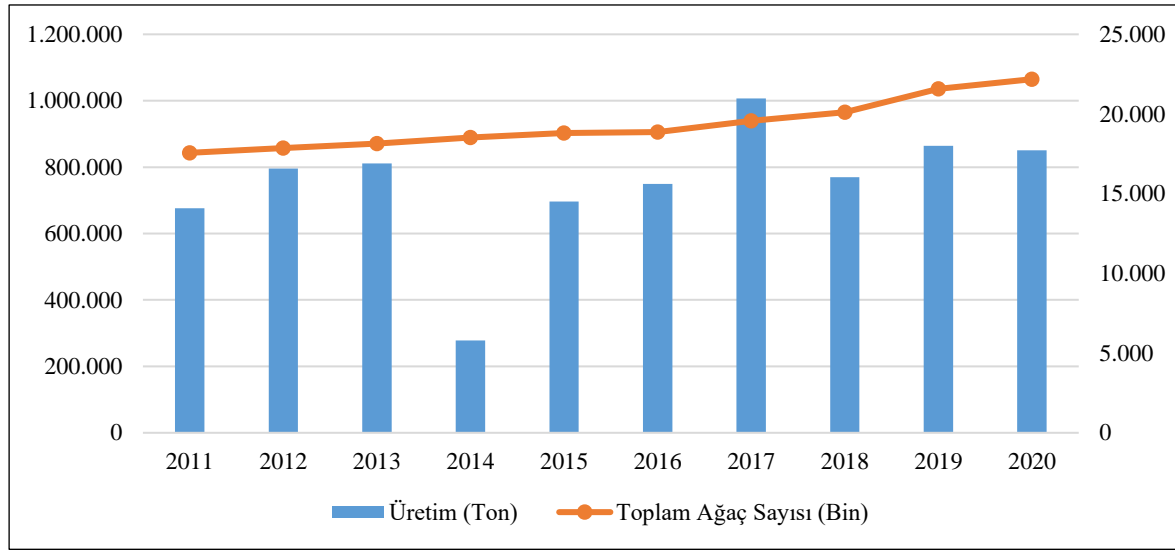
Kaynak: TÜİK, 2021a. *Verim kg/meyve veren ağaç sayısıdır.

Ağaç sayısındaki artışa rağmen üretim miktarlarında büyük dalgalanmalar yaşanmaktadır. Son yıllarda yaşanan en belirgin örnek 2014 yılıdır. 2014 yılında bir önceki yıla göre kayısı

veriminde %67, zerdali veriminde ise %74,2 oranındaki düşüğe bağlı olarak üretim miktarında da %65,7'lik düşüş yaşanmış ve üretim 278 ton olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında ise üretim rekor düzeye ulaşmış ve 1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında ise 2011 yılına göre %25,8 artarken bir önceki yıla göre %1,6 azalarak zerdali dahil 850 bin ton üretim gerçekleşmiştir.

Üretimdeki bu dalgalanmalar iklim şartlarına bağlı olup rekoltedeki bu değişimler üretim bölgelerinde meydana gelen ilkbahar geç donlarından kaynaklanmaktadır. İlkbaharda meydana gelen dondan dolayı çukur yerler, taban araziler ve dere kenarlarında tesis edilen bahçelerde kayısının çiçeklenme döneminde yüksek ürün kaybı yaşanmaktadır.

Şekil 10. Türkiye kayısı üretimi ve ağaç sayısı

Kaynak: TÜİK, 2021a

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2021 yılı Bitkisel Üretim 1. Tahminlerine göre, kayısı üretiminin bir önceki yıla göre %2,0 oranında artışla yaklaşık 850 bin ton, zerdali üretiminin ise %10,0 oranında artışla yaklaşık 19 bin ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

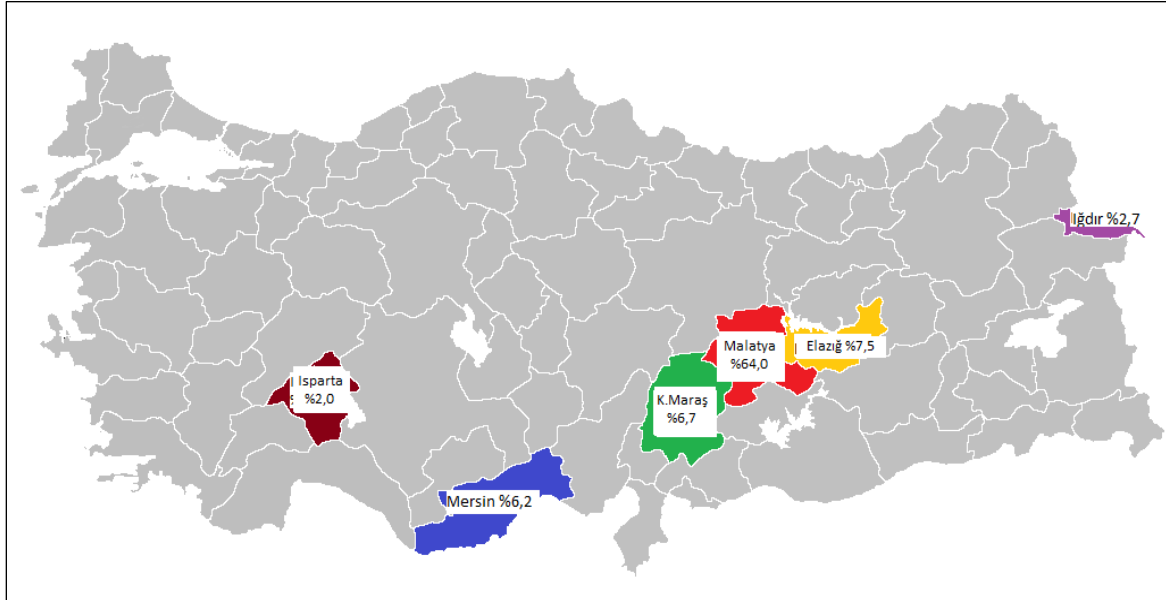
Tablo 10. Türkiye'nin illere göre kayısı alanı, üretimi ve verimi (bin da, bin ton, kg/ağaç)

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Malatya	Alan	710	729	743	754	768	801	811	808	798	842	850
	Üretim	221	410	510	412	39	336	381	673	401	392	352
	Verim	32	59	72	58	5	45	50	88	53	50	45
Mersin	Alan	62	71	72	68	68	68	69	67	72	81	83
	Üretim	56	52	47	94	112	108	104	87	89	140	170
	Verim	47	46	38	76	84	79	73	60	58	77	80
Elazığ	Alan	81	83	83	84	86	96	98	98	98	99	100
	Üretim	30	34	39	40	11	18	59	53	52	56	51
	Verim	31	34	39	40	11	17	55	49	48	52	47
İğdir	Alan	16	17	19	19	20	27	27	32	34	36	35
	Üretim	9	12	18	20	0	38	31	31	36	40	40
	Verim	69	89	117	132	0	178	147	127	141	139	159
Kahramanmaraş	Alan	87	92	92	92	92	89	89	88	89	89	89
	Üretim	15	15	13	79	1	80	33	26	30	65	65
	Verim	15	15	13	66	1	69	28	22	18	40	40

Kaynak: TÜİK, 2021a

Türkiye'de zerdali hariç 1,33 milyon dekar kayısı alanının %64,0'ı Malatya'da yer alırken, %7,5'i Elazığ'da, %6,7'si Kahramanmaraş'ta, %6,2'si Mersin'de yer almaktadır. Son on yılda kayısı üretim alanını iki katına çıkaran İğdir en yüksek verime sahip olup Mersin ile birlikte Türkiye'nin sofralık kayısı üretimine katkı sağlamaktadır (Tablo 10, Şekil 11).

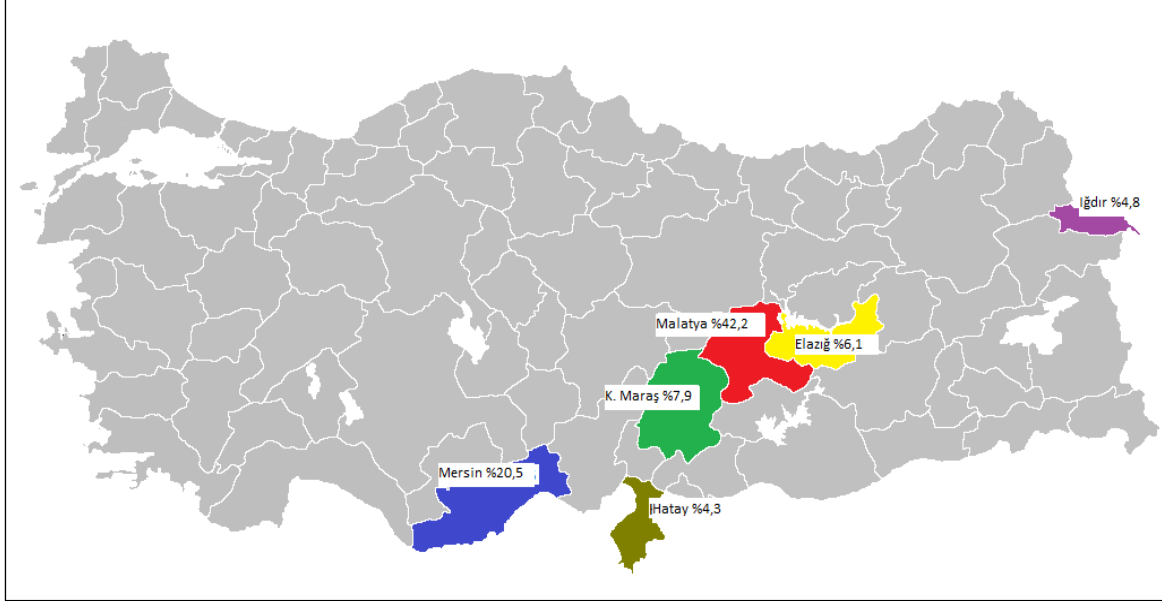
Şekil 11. Türkiye'nin kayısı toplu meyvelik alanının illere göre dağılımı (%)

Kaynak: TÜİK, 2021a

Malatya 2020 yılında 352 bin ton taze kayısı üretimiyle Türkiye toplam üretiminin %42,2'sini karşılamaktadır (Tablo 10). Malatya'yı %20,5'lik pay ile Mersin, %7,9'luk pay ile Kahramanmaraş, %6,1 ile Elazığ ve %4,8 ile İğdir takip etmektedir (Şekil 12).

Şekil 12. Türkiye'nin kayısı üretim alanının illere göre dağılımı (%)

Kaynak: TÜİK, 2021a

Malatya taze kayısı yanında kuru kayısı üretiminde de birinci sırada yer almaktadır. Malatya'da üretilen taze kayısının %90-95'i kurutulmuş ihraç edilmektedir. Malatya kayısı renk, şekil, tat, aroma ve irilik bakımından birbirinden farklı çok sayıda kayısı çeşit ve tipine sahiptir. Hem kayısı çeşitliliği bakımından çok zengin hem de mevcut kayısılar üstün kalite özelliklerine sahiptir. Kuru madde miktarı % 22–28 arasında değişirken bu oran, yerli ve yabancı diğer kayısı çeşitlerinde % 14-18'dir. Kurutulmuş kayıslarda kayısı özellikleri dikkate alınmadan ürünle ilgili üç değişik değer üzerinden hesaplanan ortalama değer alınarak 0,20728 değeri alınmıştır. Kurutulmuş kayısı-zerdali için teknik dönüşüm katsayısı $1/0,20728=4,824$ olarak hesaplanmaktadır (DİE, 2003). Malatya kayısılarının 3–3.5 kilo yaş meyvesinden bir kilo kuru kayısı elde edilirken yabancı kayısıların ancak 5–7 kilosundan 1 kg kuru kayısı elde edilebilmektedir. Tat indeksi (brix/asit) 80–120 gibi oldukça yüksek düzeyde iken, yabancı çeşitlerde bu oran 10–40 arasında değişmektedir (TOB, 2014).

Malatya il genelinde kayısı rekoltesi tespit komisyonu tarafından yapılan çalışmalara göre, 2021 yılında yaş kayısı üretiminin 391.088 ton olması beklenmektedir. Ayrıca taze olarak ihracat ve iç piyasada tüketime ayrılan miktar 46.931 ton olup; kurutulmağa ayrılan yaş kayısı miktarı 344.158 ton ve bundan elde edilecek kuru kayısı miktarının 86.030 ton olacağı tahmin edilmektedir (MTB, 2021).

3.2. Tüketim

Dünyada üretilen kayısının önemli bir bölümü taze olarak tüketilmektedir. Ancak, Türkiye'de kayısı çeşitlerinin kuru madde oranının yüksek olması, hasat dönemi iklim şartlarının doğal kurumaya uygun olması ve taze meyve muhafaza yöntemlerinin yeterince yaygın olmaması gibi sebeplerle, üretilen kayısıların büyük çoğunluğu kurutulmuş değerlendirilmektedir. Dünyada üretilen taze kayısının ancak %10-15'i kurutulmuş değerlendirilirken, bu oran Türkiye'de yaklaşık % 80'e ulaşmaktadır (Gezer ve ark, 2009).

Türkiye İstatistik Kurumu'nun yayınlamış olduğu bitkisel üretim denge tabloları verilerine göre, Türkiye'de 2019/20 üretim sezonunda kişi başına 2,3 kg ve 194 bin ton kayısı tüketimi olduğu görülmektedir. Kayısıda kendine yeterlilik derecesi ise %391,7'dir (Tablo 11).

Tablo 11. Türkiye kayısı denge tablosu

Piyasa yılı	Üretim (Ton)	Tüketim (Ton)	Stok değişimi (Ton)	Kişi başına tüketim (Kg)	Yeterlilik derecesi (%)
2010/11	476 132	22 394	- 17 012	0,3	1 873,9
2011/12	676 138	113 546	17 467	1,5	524,8
2012/13	795 483	168 719	3 018	2,2	415,6
2013/14	811 609	193 771	483	2,5	369,2
2014/15	278 210	46 633	- 83 000	0,6	525,8
2015/16	696 100	126 845	132 782	1,6	483,7
2016/17	749.050	213.832	24.718	2,7	308,7
2017/18	1.006.653	226.613	181.200	2,8	391,5
2018/19	769.927	193.663	-8.841	2,4	350,4
2019/20	863 856	194 373	86 385	2,3	391,7

Kaynak: TÜİK, 2021a

3.3. Fiyatlar

Taze kayısı fiyatları depolanabilir olmadığı için üretim miktarına bağlı olarak belirlenmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2020 yılında taze kayısı üretici fiyatları bir önceki yıla göre %14,9 artış göstererek ortalama 3,83 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

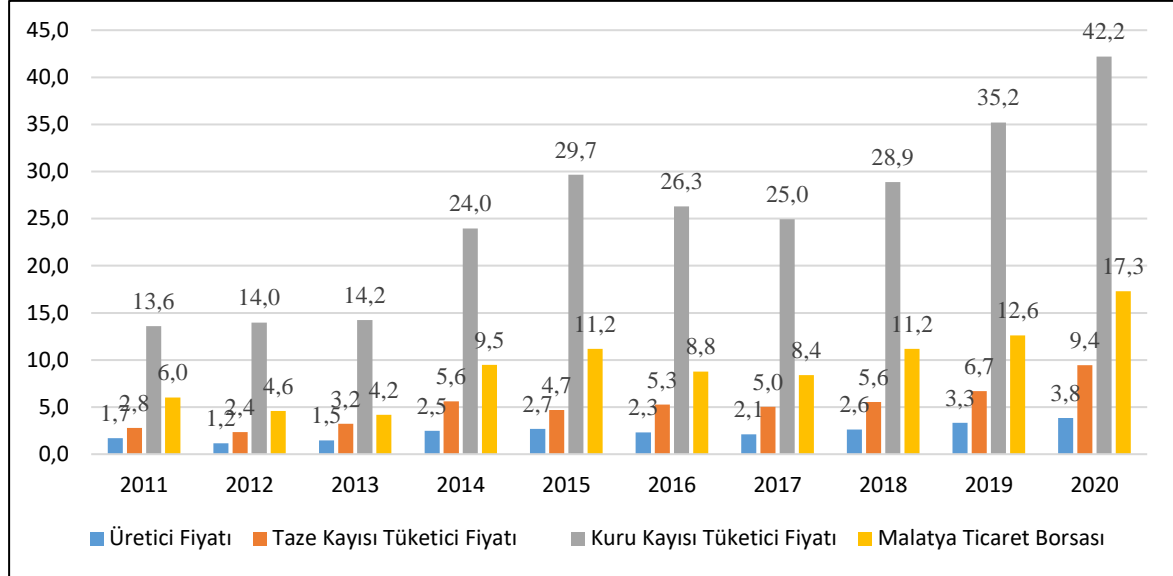
Bunun yanı sıra taze kayısı tüketici fiyatları 2020 yılında bir önceki yıla göre %41,0 artış göstererek ortalama 9,43 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Kuru kayısı tüketici fiyatları ise 2020 yılında bir önceki yıla göre %19,9 artarak 42,20 TL/kg olmuştur. 2021 yılının ilk beş ayında ise kuru kayısı tüketici fiyatları 49,25 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Kuru kayısı borsa fiyatlarında ise Malatya Ticaret Borsası'nın kuru kayısı HMS fiyatları dikkate alınmış olup borsa fiyatı 2020 yılında bir önceki yıla göre %37,3 artarak ortalama 17,30 TL/kg olarak gerçekleşmiştir (Şekil 13). 2021 yılının ilk beş ayında ise kuru kayısı borsa fiyatı ortalama 22,83 TL/kg olmuştur.

TMO-TOBB Lidaş tarafından modern alt yapıya sahip ilk kuru kayısı lisanslı deposu, 5.000 ton kapasite ile lisansını alarak 17.09.2020 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır. 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa istinaden Kuru Kayısı Lisanslı Depo Tebliği kuru kayısının depolanacağı lisanslı depolarda bulunması gereken asgari niteliklere ve depolama hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Böylece kurutulmuş kayısı için uygun depolama koşulları sağlayamadığından kısa sürede elden çıkaracak olan üreticiye önemli bir alternatif olmuştur.

Şekil 13. Türkiye’de kayısı üretici, tüketici ve borsa fiyatları (TL/kg)

Kaynak: TÜİK, Malatya Ticaret Borsası, 2021

3.4. Dış Ticaret

3.4.1 İhracat

Dünya kayısı üretiminde birinci sırada yer alan Türkiye, taze kayısı ihracatında yaklaşık 65 bin tonluk ihracat ile 3. sırada yer almaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, son on yılda genel olarak artış eğilimi gösteren taze kayısı ihracatı yaklaşık 2,5 kat artışla 2011 yılında 28,5 bin tondan 2020 yılında 64,7 bin tona yükselmiştir (Tablo 12).

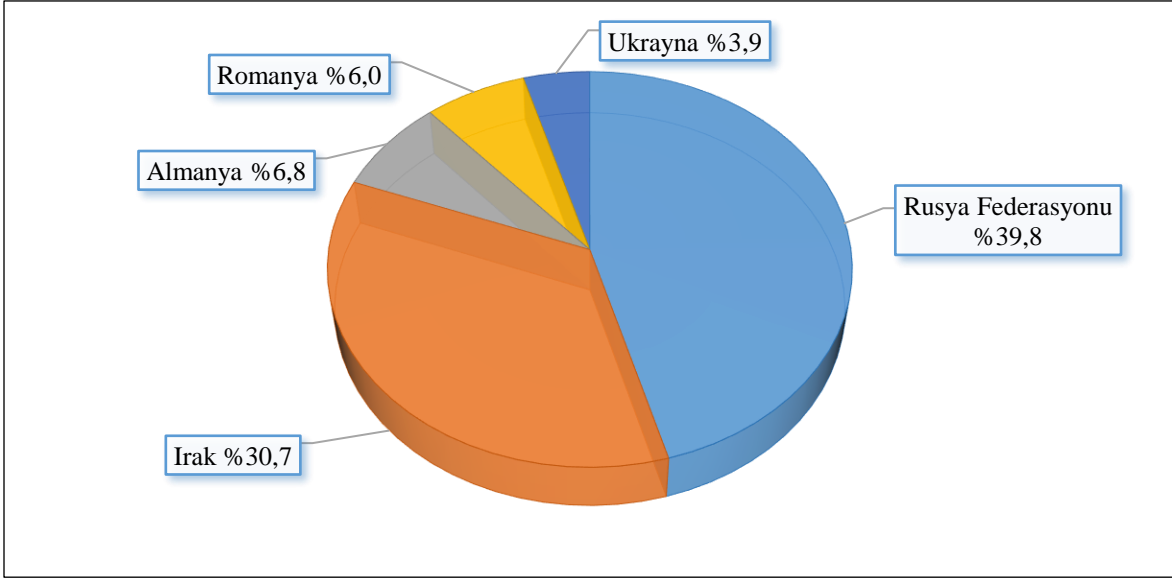
Tablo 12. Türkiye’nin ülkelere göre taze kayısı ihracatı (ton)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rusya Federasyonu	12.909	23.208	18.568	14.708	28.795	0	21.486	20.135	20.135	25.744
Irak	4.341	14.042	7.601	4.182	17.221	18.684	22.591	30.768	33.538	19.877
Almanya	3.133	4.729	5.735	1.523	2.887	3.381	3.137	3.409	3.412	4.386
Romanya	279	347	427	382	533	1.211	1.050	2.287	948	3.911
Ukrayna	599	3.696	1.217	365	95	285	283	216	696	2.542
Suudi Arabistan	2.247	1.555	1.261	872	2.345	3.783	3.579	3.380	2.033	2.039
Suriye	13	894	0	323	665	196	1.291	3.764	3.485	773
Azerbaycan	362	63	249	74	332	1.339	290	1.551	522	644
Belarus	5	670	428	396	380	3.180	334	546	369	441
Polonya	33	64	148	117	71	487	84	104	3	418
Diğer	4.568	6.934	5.909	3.750	2.012	4.620	9.415	4.574	2.496	3.958
Toplam	28.489	56.202	41.543	26.692	55.337	37.166	63.538	70.734	67.637	64.733

Kaynak: TÜİK, 2021b

Ülkelere göre yapılan taze kayısı ihracatı incelendiğinde, son on yıllık süreçte genel olarak en fazla ihracat yapılan ülkeler değişmemiş olup son yıl verisi dikkate alındığında toplam ihracatın %87,2’si beş ülkeye gerçekleştirilmiştir. Bu ülkelerin yıllar itibarıyla ihracat miktarında da artışlar görülmektedir. 2020 yılı taze kayısı ihracatında Rusya Federasyonu 25,7 bin ton ihracat ile birinci sırada yer alırken, Irak 19,9 bin ton ile ikinci sırada ve 4,4 bin ton ihracat ile Almanya üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 12).

Şekil 14. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracatı (2020)

Kaynak: TÜİK, 2021b

Toplam taze kayısı ihracatının %39,8'i Rusya Federasyonuna, %30,7'si Irak'a, %6,8'i Almanya'ya ve %6,0'sının ise Romanya'ya yapıldığı görülmektedir (Şekil 14).

Taze kayısı ihracatının yanı sıra üretilen kayısının büyük çoğunluğu kurutulmuş şekilde ihraç edilmektedir. Kuru kayısı, kuru meyve sektörümüzün önemli geleneksel ihraç ürünlerindedir. Dünyada her yıl yaklaşık 80-90 bin ton kuru kayısı ihracatı yapılmaktadır. Yıllara göre değişmekle birlikte dünya ihracatının %65-70'i Türkiye tarafından gerçekleştirilmektedir.

Türkiye'de kayısı, "Gün Kuruşu" ve "Kükürtleme" yöntemi olmak üzere iki metotla kurutulmaktadır.

Kükürtleme işlemi sırasında kayısıda bulunan kükürt miktarı istenilen seviyenin üstünde olabilmektedir. Kuru kayısı ithal eden ülkelerin ithalatına izin verdikleri kükürt miktarı AB ülkelerinde 2000 ppm, ABD ve Avustralya'da 3000 ppm, Kanada'da 2500 ppm'dir. Resmi Gazetede 16.11.1997 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren Türk Gıda Kodeksine göre kuru kayısıda maksimum kalıntı kükürt miktarı 2000 ppm olarak belirlenmiştir. Kükürt miktarının yüksek olması ihracatta sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır.

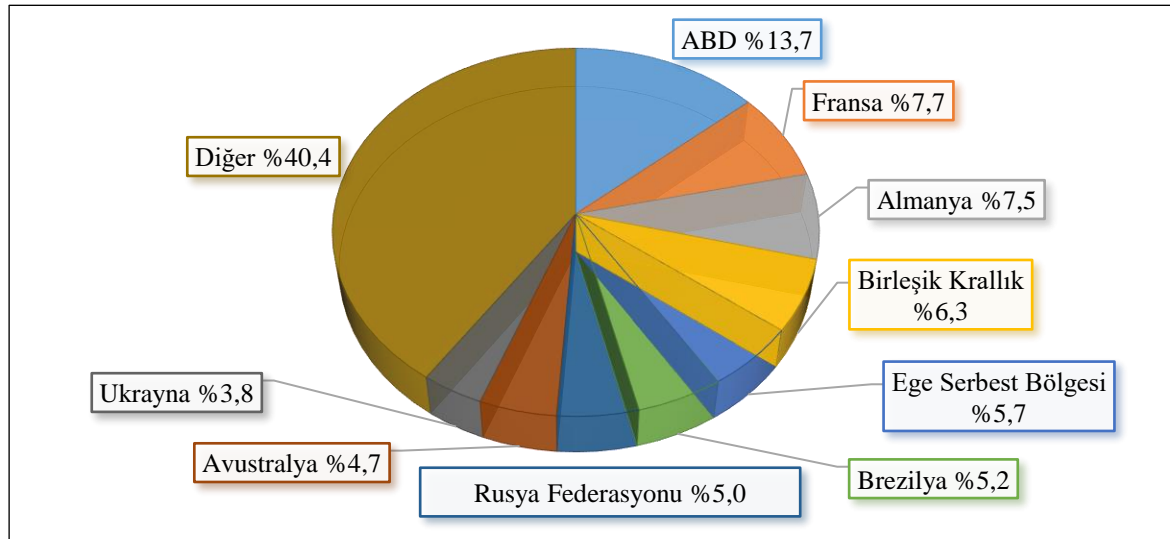
Kayısı üretiminde iklim şartlarından özellikle ilkbahar geç donlarından kaynaklanan olumsuzluklara rağmen üretimde yaşanan artışa paralel olarak, ihracatta da artış yaşanmaktadır. Yıllar itibarıyla arz miktarına bağlı olarak ihracat miktarı ve oranları değişmektedir. Dünya kuru kayısı ihracatında ilk sırada yer alan Türkiye, 2020 yılında 265 milyon \$ karşılığında, yaklaşık 90,3 bin ton kuru kayısı ihracatı gerçekleştirmiştir.

Tablo 13. Ülkelere göre kuru kayısı ihracat miktarı (ton)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ABD	13.032	14.295	14.861	10.824	9.934	10.583	13.892	11.198	11.066	12.345
Fransa	6.370	7.311	7.633	7.117	5.042	6.775	7.568	7.584	7.533	6.992
Almanya	8.035	7.146	8.534	7.216	4.040	5.489	5.948	6.251	6.225	6.790
Birleşik Krallık	6.496	6.615	7.176	6.390	4.972	5.722	5.631	5.563	5.119	5.715
Ege Serbest Bölgesi	1.902	2.793	3.047	2.345	1.932	2.344	3.157	3.038	3.262	5.146
Brezilya	3.966	3.619	4.029	3.097	2.212	3.606	4.165	4.573	4.174	4.726
Rusya Federasyonu	11.471	13.532	15.036	6.326	5.491	4.238	6.126	5.469	7.284	4.476
Avustralya	4.857	5.291	5.327	4.625	3.541	3.771	4.876	4.917	4.509	4.229
Ukrayna	3.278	4.488	4.274	1.400	925	2.012	3.085	3.630	4.512	3.393
Hollanda	2.910	2.623	3.054	2.325	2.124	2.467	2.722	2.957	2.788	3.043
Diğer	28.006	33.838	39.457	26.185	25.053	31.748	37.828	38.622	43.684	33.443
Toplam	90.321	101.550	112.429	77.850	65.267	78.755	94.999	93.801	100.156	90.299

Kaynak: TÜİK, 2021b

Şekil 15. Türkiye'nin ülkelere göre kuru kayısı ihracatı (2020)

Türkiye 2020 yılı itibarıyla toplam kuru kayısı ihracatının %13,7'si Amerika Birleşik Devletlerine, %7,7'si Fransa'ya, %7,5'i Almanya'ya, %6,3'ü Birleşik Krallık'a yapılmaktadır (Şekil 16). Türkiye taze kayısı ve kuru kayısıda önemli ihracatçı ülke olması nedeniyle ithalat miktarı yok denecek kadar düşük düzeydedir. Türkiye'nin kuru kayısı ithalat miktar ve değeri ise Tablo 29'da verilmiştir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Dünya nüfusu dikkate alındığında kişi başına düşen taze kayısı miktarı yaklaşık 0,5 kg gibi çok düşük düzeydedir. Dünya kuru kayısı üretiminde birinci sırada yer alan Türkiye, gerek gen kaynakları ve gerekse üretim alanları bakımından büyük bir potansiyele sahip olup hem ağaç sayısı hem de üretim miktarı sürekli artış göstermektedir. Üretilen kayısının önemli bir bölümü kuru kayısı olarak değerlendirilmektedir. Kurutmalık dışında kalan kayısının bir bölümü taze kayısı olarak ihraç edilirken kalan kısmı genellikle sofralık ve meyve suyu sanayinde iç piyasada tüketilmektedir. Kayısı yetiştiriciliğinde en önemli sorun olan ilkbahar geç donlarından korunmanın en etkili yolu, don tehlikesinin bulunduğu rutubetli, taban araziler ve soğuk havanın biriktiği vadi içlerinde kayısı bahçesi tesis edilmemesidir.

Üretimde sürdürülebilirliği sağlayabilmek için kayısı üretiminde ilkbahar geç donlarından kaynaklanan üretim ve fiyat istikrarsızlığına karşı yeni tesis edilecek kayısı bahçelerinin don riski nispeten daha az olan alanlarda tesis edilmesinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca don riski düşük olan alanlara yönelik uygunluk haritalarının oluşturulması, riskli alanlarda alternatif ürünlerin teşvik edilmesi ve don riski bulunan alanlarda kurulmuş kayısı bahçelerinde rüzgâr fanları, damla sulama ve yağmurlama sulama yöntemleriyle de don riskinin azaltılması gerekmektedir. Bir başka açıdan ilkbahar geç donlarının etkisini azaltmak için ıslah çalışmaları ile erken-geç olgunlaşma ve geç çiçek açan çeşitlerin geliştirilmesine öncelik verilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Yine kayısı üretiminde hastalık ve zararlılara karşı etkin entegre ürün yönetimi prensiplerinde çalışmaların yürütülmesine olanak sağlanmalıdır.

Türkiye kayısı üretiminde Malatya önemli bir üretim merkezidir. Üretilen kayısının büyük kısmının kurutulmuş olarak değerlendiriliyor olması nedeni ile kuru kayısı ihracatında da özel bir yere sahiptir. Kurutulan kayısının yaklaşık %90'ı ihraç edilmektedir. İhracat ürünü olan kuru kayısının Malatya kayısı olarak AB tarafından coğrafi işaret olarak tescil almış olması önemli bir avantaj sağlamaktadır. Bu avantajı ise Malatya kayısına ait AB tescilli coğrafi işaretin etkili kullanılacağı mekanizmanın kurulması ile sağlamak mümkün olacaktır. Ayrıca işlenmiş ve özel nitelikli (niş) kayısının pazarlanmasında Malatya kayısının coğrafi işaretinin, ürünü farklılaştırıcı bir araç olacağı düşünülmektedir. Kayısının pazarlama aşamasında dökme kayısı yerine yurtdışındaki nihai tüketicilerin isteklerine göre ürün oluşturulabilmesi için yurtdışı pazar araştırmalarının öncelikli olarak desteklenmesi ve buna yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Ayrıca piyasada oluşacak fiyat istikrarsızlığını engellemek için 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa istinaden 12 Nisan 2013 tarihli ve 28616 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak Kuru Kayısı Lisanslı Depo Tebliği ile yürürlüğe girmiştir. Tebliğ, kuru kayısının depolanacağı lisanslı depolarda bulunması gereken asgari niteliklere ve depolama hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar ile kuru kayısı lisanslı depoculuk faaliyetlerine ait diğer hususları içermektedir. Kurulan kuru kayısı lisanslı deposu üreticiye ürününü uygun koşullarda depolama imkanı sağlayarak istediği zaman ürününü piyasaya arz etme imkanı sunacaktır. 27.07.2020 tarihinde Toprak Mahsulleri Ofisine fındık, kuru üzüm, kuru incir yanı sıra kuru kayısı alım görevi verilmiştir. Depoya ürün alım miktarını artırmak için kuru kayısının lisanslı depoya alınma kriterlerinin yeniden gözden geçirilerek kuru kayısıda referans yetkili sınıflandırıcı mekanizmanın kurulması gerekmektedir.

EK TABLOLAR

Tablo 14. Ülkelere göre dünya kayısı üretim alanı (ha)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Türkiye	108.053	112.079	114.052	115.613	117.907	123.176	123.805	125.049	125.756	131.178
İran	81.290	40.567	35.461	53.205	53.624	54.500	43.182	54.346	52.480	56.090
Özbekistan	35.500	39.286	41.804	44.616	49.153	52.258	46.864	41.711	38.694	43.464
Cezayir	49.495	49.191	47.376	46.893	38.590	38.857	38.239	44.307	35.500	30.861
Çin	15.250	15.315	16.131	16.825	17.442	17.953	18.807	19.524	20.251	20.989
İspanya	18.333	18.729	18.542	20.300	18.451	18.822	20.353	21.002	20.570	20.240
Pakistan	29.648	29.634	27.536	28.578	26.950	25.746	24.940	22.715	18.629	19.372
İtalya	19.543	19.595	19.186	18.999	19.093	18.718	17.370	17.363	17.810	17.910
Afganistan	8.320	8.320	8.350	9.005	9.005	9.116	8.595	18.067	18.510	17.719
Japonya	16.900	16.600	16.400	16.200	16.200	15.900	15.600	15.100	14.800	14.500
Suriye	13.700	13.746	13.801	13.780	13.783	14.000	14.000	13.655	13.707	13.438
Fransa	13.797	13.269	12.743	12.176	12.207	12.014	12.177	12.197	12.270	12.280
Rusya Fed.	11.000	11.000	11.000	11.000	11.400	11.300	11.084	9.257	11.223	11.523
Fas	12.244	12.505	12.225	12.298	12.360	12.426	12.964	11.419	11.153	11.073
Tacikistan	10.000	10.500	10.700	11.200	11.600	11.713	11.242	10.910	10.812	10.764
Ermenistan	7.928	7.739	8.221	8.890	9.027	9.242	9.531	10.507	10.644	10.363
Kırgızistan	8.000	7.800	7.400	8.300	8.500	8.000	8.434	8.782	8.951	9.126
Yunanistan	5.802	6.144	6.259	6.518	7.022	7.314	7.760	7.992	7.940	8.350
Ukrayna	9.200	9.300	9.300	9.300	8.500	8.200	7.600	7.800	7.600	7.600
Tunus	5.982	7.344	7.840	7.090	6.600	6.970	6.400	6.257	7.292	7.124
Irak	4.850	4.900	5.000	5.200	5.200	2.718	2.901	3.063	3.146	6.992
Mısır	6.241	6.247	6.127	6.332	6.305	6.050	5.757	6.097	5.701	6.018
Sırbistan	3.500	5.000	5.000	5.290	5.290	5.471	5.670	5.707	5.860	5.913
Hindistan	4.826	4.924	5.000	5.000	5.000	5.021	5.390	5.480	5.585	5.690
Libya	4.250	4.317	4.300	4.623	4.772	4.644	4.753	4.837	4.920	5.002
Macaristan	4.285	4.306	4.320	4.440	4.570	4.708	4.907	4.971	5.040	4.990
Avustralya	5.318	6.350	6.300	6.320	6.250	7.796	4.592	4.000	4.619	4.500
Kazakistan	2.500	3.136	3.544	2.970	3.581	3.371	3.360	3.282	3.740	4.193
ABD	4.917	4.796	4.593	4.391	4.379	3.893	4.450	4.570	4.290	3.880
Lübnan	4.516	3.337	5.339	5.402	4.807	4.496	4.285	4.006	3.785	3.768
Diğer	39.251	39.900	38.122	36.415	36.070	37.729	35.799	36.443	35.522	36.840
Dünya	564.439	535.876	531.972	557.169	553.638	562.122	540.811	560.416	546.800	561.750

Kaynak: FAO, 2021

Tablo 15. Ülkelere göre dünya kayısı üretimi (bin ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Türkiye	450	650	760	780	278	696	730	985	750	847
Özbekistan	325	384	426	480	547	606	569	533	494	537
İran	388	346	310	380	242	252	240	331	314	330
İtalya	253	263	247	198	223	218	237	266	229	273
Cezayir	198	286	269	320	217	293	257	257	242	209
İspanya	79	87	118	132	136	154	140	163	176	146
Fransa	143	149	175	127	176	159	603	655	113	135
Afganistan	67	68	84	90	90	88	18	132	109	129
Yunanistan	63	67	79	75	90	95	95	114	109	118
Fas	135	159	122	101	90	104	71	113	102	110
Pakistan	190	189	178	178	171	173	166	142	108	105
Mısır	93	97	99	92	98	95	90	96	94	98
Japonya	92	107	90	124	111	98	93	87	112	88
Ukrayna	77	120	63	135	65	65	81	87	112	84
Rusya Fed.	51	60	57	62	62	60	61	53	66	70
Ermenistan	30	49	76	89	42	116	62	87	104	68
Çin, anakara	45	48	49	51	53	54	56	57	59	61
ABD	60	60	55	55	59	38	58	41	36	47
Sırbistan	23	33	23	30	30	28	26	41	25	41
Suriye	62	76	72	65	32	32	32	47	39	39
Tunus	24	30	34	30	29	33	31	31	36	36
Türkmenistan	34	34	34	34	34	34	34	34	34	35
Irak	19	21	23	26	26	13	14	15	16	35
Tacikistan	21	25	30	31	33	32	31	31	32	33
Lübnan	21	15	25	25	29	33	40	37	35	31
Romanya	24	34	29	28	44	31	31	34	34	29
Azerbaycan	19	19	24	24	22	24	25	27	29	29
Libya	22	23	26	26	26	26	27	28	28	29
Arjantin	26	26	26	27	27	27	27	27	27	27
Ürdün	7	8	8	8	8	11	12	19	21	26
Diğer	264	280	250	268	254	258	233	229	216	240
Dünya	3.303	3.812	3.862	4.090	3.341	3.945	4.186	4.796	3.901	4.084

Kaynak: FAO, 2021

Tablo 16. Ükelere göre dünya kayısı verimi (kg/ha)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ürdün	7.568	8.685	8.841	8.918	8.856	11.685	12.467	12.290	13.789	16.799
Mısır	14.854	15.470	16.121	14.600	15.467	15.675	15.597	15.804	16.524	16.334
İtalya	12.940	13.429	12.882	10.437	11.663	11.624	13.645	15.341	12.859	15.242
Romanya	9.092	13.249	11.631	9.982	14.614	11.827	13.992	16.043	17.477	14.422
Arnavutluk	12.668	13.000	14.718	13.968	12.938	15.242	15.933	15.460	15.249	14.296
Yunanistan	10.808	10.871	12.695	11.463	12.822	12.961	12.195	14.237	13.678	14.173
Avusturya	7.805	13.747	4.976	15.888	11.214	11.763	6.671	8.228	11.217	14.037
Türkmenistan	12.885	12.885	12.885	12.885	12.885	12.904	12.904	12.904	13.023	13.424
Özbekistan	9.155	9.777	10.190	10.759	11.129	11.596	12.142	12.768	12.763	12.345
İsviçre	11.887	14.027	12.634	11.959	15.001	11.797	12.834	6.413	12.710	12.152
İsrail	10.801	11.435	15.559	11.358	11.236	9.306	11.404	14.210	8.711	12.078
ABD	12.247	12.607	12.009	12.610	13.451	9.707	13.058	9.061	8.364	11.995
Slovenya	14.177	18.568	17.462	9.886	13.196	21.525	14.132	10.133	1.625	11.500
Arjantin	11.027	11.099	11.166	11.234	11.311	11.414	11.367	11.402	11.432	11.462
Ukrayna	8.391	12.893	6.763	14.513	7.591	7.915	10.696	11.113	14.693	11.008
Fransa	10.380	11.203	13.751	10.443	14.398	13.266	49.542	53.697	9.201	10.977
Fas	11.020	12.725	10.013	8.188	7.304	8.366	5.489	9.855	9.111	9.916
Kuzey Makedonya	8.838	8.654	8.778	8.897	9.275	9.462	9.183	9.262	9.340	9.440
Azerbaycan	7.749	7.351	9.202	8.933	8.001	8.338	8.522	8.935	9.129	8.902
Şili	10.214	10.216	10.218	10.220	10.101	9.011	8.841	8.837	8.832	8.837
Kanada	6.878	4.047	5.405	5.366	8.478	9.669	9.236	9.351	9.613	8.768
Güney Afrika	9.106	9.128	9.293	9.245	8.884	8.848	8.864	8.791	8.718	8.644
Lübnan	4.644	4.507	4.668	4.619	6.003	7.393	9.288	9.249	9.229	8.240
Madagaskar	8.500	8.466	8.485	8.182	8.178	8.250	8.201	8.182	8.117	8.055
Yeni Zelanda	7.524	7.612	7.595	7.519	7.442	7.480	7.458	7.405	7.360	7.304
Afganistan	8.000	8.173	10.000	9.994	9.994	9.619	2.082	7.296	5.893	7.301
İspanya	4.294	4.639	6.370	6.493	7.395	8.164	6.859	7.755	8.570	7.205
Bulgaristan	4.739	4.578	3.969	7.752	6.552	5.715	6.070	7.779	5.329	6.955
Sırbistan	6.553	6.531	4.526	5.608	5.606	5.047	4.518	7.240	4.337	6.922
Cezayir	4.010	5.812	5.685	6.819	5.622	7.553	6.715	5.798	6.824	6.779
Ermenistan	3.784	6.378	9.267	10.013	4.621	12.587	6.511	8.311	9.774	6.573
Türkiye	4.165	5.800	6.664	6.747	2.360	5.651	5.896	7.877	5.964	6.454
Dünya	5.853	7.114	7.259	7.340	6.035	7.018	7.741	8.558	7.135	7.270

Kaynak: FAO, 2021

Tablo 17. Ülkeler göre dünya taze kayısı ihracat miktarı (ton)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
İspanya	31.935	42.135	62.784	56.473	80.111	79.347	89.275	109.234	92.834	96.026
Özbekistan							22.801	42.665	58.011	74.534
Türkiye	28.489	56.202	41.543	26.692	55.337	37.177	63.538	70.734	67.637	64.733
Yunanistan	15.723	25.883	15.945	16.956	10.013	16.190	24.681	23.925	23.030	21.544
İtalya	19.909	31.441	15.643	25.329	24.551	24.755	44.609	26.603	48.292	16.913
Afganistan	3.465	3.226	8.728	3.634	4.559	6.816	7.004	34.623	27.447	15.376
Fransa	48.752	58.667	45.335	65.316	53.103	42.318	56.412	28.276	21.769	11.410
Kırgızistan	13.567	18.469	13.987	9.389	7.607	1.146	2.233	2.633	6.085	10.228
Tacikistan				2.060	223	2.946	2.424	2.674	4.038	5.106
Ürdün	1.860	3.537	5.020	4.032	6.344	5.875	8.366	5.816	11.117	4.990
Ermenistan	6.573	12.318	20.524	1.734	16.510	3.153	3.905	7.215	3.667	4.820
ABD	6.499	7.647	7.966	6.989	5.689	7.213	7.874	4.658	5.162	4.071
Avusturya	566	709	1.352	1.079	1.488	3.203	2.924	2.828	3.741	3.625
Hollanda	3.902	4.958	4.811	6.146	4.281	3.593	4.097	3.746	3.610	3.273
Almanya	1.665	3.148	3.528	3.278	3.971	3.627	2.985	4.072	3.238	2.838
Güney Afrika	6.208	5.822	3.701	4.328	3.683	4.527	4.134	3.639	1.965	2.465
Sırbistan	3.309	1.976	1.859	7.737	1.519	1.996	8.989	1.661	8.552	2.446
Moldova Cumhuriyeti	3.542	1.420	3.441	2.992	2.456	5.781	3.184	1.848	5.864	2.020
Suriye Arap Cumhuriyeti	4.823	3.401	3.814	438	1.162	1.334	623	556		1.707
Lübnan	2.632	3.856	3.058	902	1.803	1.622	1.488	1.220	1.274	1.590
Belçika	2.237	3.189	2.535	3.628	3.188	3.123	3.352	736	1.264	1.051
Şili	1.828	1.103	710	657	648	1.348	772	1.306	1.153	1.037
Avustralya	489	361	408	464	701	324	500	513	689	838
Polonya	1.390	3.268	2.295	2.105	1.117	1.293	1.189	548	997	836
Azerbaycan	0	2.017	70	271	64	238	1.587	905	479	780
Litvanya	1.858	3.024	1.426	4.371	2.768	544	1.697	1.017	1.613	755
Yeni Zelanda	1.097	1.108	1.085	1.317	910	1.337	1.206	531	345	666
Macaristan	3.901	2.335	4.662	3.424	2.169	3.484	3.462	1.166	2.782	575
Bulgaristan	272	787	848	1.284	629	613	2.001	908	701	453
Makedonya, Kuzey	279	234	439	392	236	170	844	544	1.846	451
Diğer	46.161	31.984	78.150	43.444	25.368	68.410	28.209	32.744	62.558	3.333
Dünya	262.931	334.225	355.667	306.861	322.208	333.503	406.365	419.544	471.760	360.490

Kaynak: ITC, 2021

Tablo 18. Ülkeler göre dünya taze kayısı ihracat değeri (bin \$)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
İspanya	56.058	69.893	126.812	108.739	127.654	126.500	123.085	168.935	132.517	169.734
Türkiye	28.936	41.613	42.391	27.420	39.236	24.307	44.192	41.019	38.096	55.640
Özbekistan							20.308	48.353	67.300	49.086
İtalya	36.832	47.043	36.877	45.153	41.936	40.974	56.326	43.160	64.588	35.693
Fransa	106.754	108.040	112.394	122.595	97.123	85.078	83.533	50.824	37.097	29.364
Yunanistan	19.539	25.103	22.029	21.442	11.683	15.636	16.522	21.425	18.770	23.797
Afganistan	1.373	1.578	3.678	5.568	3.193	5.356	7.069	16.064	11.477	12.232
Amerika Birleşik Devletleri	13.108	15.668	16.078	14.797	11.787	13.874	17.186	9.942	10.561	8.415
Avusturya	1.283	1.114	3.259	2.626	3.026	7.132	5.522	5.962	6.254	8.259
Hollanda	9.582	10.148	11.439	11.870	7.713	6.424	5.858	6.809	5.583	6.639
Almanya	3.646	5.782	8.198	7.275	7.505	7.069	4.392	7.279	5.269	6.083
Güney Afrika	10.736	8.375	5.698	7.708	5.998	6.074	6.766	5.907	4.724	4.653
Ermenistan	6.223	10.283	14.847	1.505	5.322	1.921	1.571	5.041	5.232	3.864
Belçika	6.069	7.354	7.134	9.085	7.374	7.833	7.120	1.830	2.740	3.344
Avustralya	2.084	1.401	1.851	1.524	2.055	1.016	1.684	1.701	2.087	2.942
Sırbistan	2.800	1.646	1.349	5.841	1.300	1.544	6.177	1.612	5.292	2.703
Yeni Zelanda	6.712	8.267	5.489	6.572	3.414	4.611	3.780	1.872	1.349	2.378
Ürdün	5.199	9.724	12.428	10.458	17.021	16.167	14.610	10.580	14.042	2.243
Şili	3.973	2.618	2.382	1.773	1.117	2.009	1.277	1.826	1.855	1.794
Suriye Arap Cumhuriyeti	4.401	3.072	3.317	522	1.210	1.378	735	615	643	1.588
Kırgızistan	5.141	12.178	9.356	4.080	1.430	1.027	1.785	2.016	2.907	1.552
Lübnan	630	1.029	953	378	799	735	719	580	725	1.335
Litvanya	4.662	6.100	3.639	8.020	2.155	346	1.262	1.258	2.036	1.181
Polonya	1.275	3.621	2.226	2.713	1.009	1.756	1.086	615	1.062	1.101
Macaristan	5.852	3.689	7.100	5.154	3.170	4.874	4.238	2.130	3.250	1.089
Moldova Cumhuriyeti	2.360	1.467	1.678	2.149	1.232	1.998	1.228	936	2.300	971
Bulgaristan	550	719	967	1.277	776	826	1.339	1.086	974	941
Tacikistan				693	62	873	553	794	863	863
Azerbaycan	0	1.484	50	225	41	169	1.285	977	517	819
Makedonya, Kuzey	197	155	356	327	158	216	547	442	1.230	593
Diğer	60.808	40.209	81.617	43.776	25.968	41.721	19.713	24.673	25.140	4.827
Dünya	406.783	449.373	545.592	481.265	432.467	429.444	461.468	486.263	476.480	445.723

Kaynak: ITC, 2021

Tablo 19. Ülkeler göre dünya taze kayısı ithalat miktarı (ton)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rusya Federasyonu	61.915	67.198	68.259	36.799	43.741	32.736	51.667	52.999	50.365	64.874
Almanya	44.668	56.773	57.202	60.813	59.616	57.125	70.266	59.930	62.585	46.566
Kazakistan	17.682	25.711	58.015	37.447	7.965	32.370	15.458	30.102	36.663	35.614
Fransa	10.800	15.841	21.394	17.119	20.480	20.515	20.798	22.653	17.003	21.291
Irak				0	18.956	23.217	32.930	37.672	35.886	19.877
İtalya	23.834	21.003	26.342	28.150	32.133	22.772	21.901	20.141	15.232	18.037
Pakistan	5.351	2.574	3.102	6.960	6.519	1.206	13.804	25.369	17.845	14.992
Avusturya	8.752	9.898	9.009	8.653	10.523	13.309	18.422	13.469	15.404	12.030
Suudi Arabistan	5.965	6.696	6.863	4.291	8.381	9.388	10.223	8.380	9.256	10.808
Romanya	2.644	3.872	2.751	3.647	3.123	4.592	9.293	7.671	10.055	8.902
Ukrayna	2.547	10.308	3.792	2.582	842	992	3.120	2.106	7.417	8.176
İsviçre	5.844	7.865	7.859	7.621	9.421	8.693	11.934	7.757	8.081	7.980
Birleşik Krallık	5.430	6.674	7.118	9.961	8.923	9.021	12.070	10.209	10.172	7.951
Polonya	4.327	8.186	3.943	6.976	5.461	5.069	12.454	9.858	12.860	6.972
Çek Cumhuriyeti	4.280	6.719	5.469	6.077	6.019	6.123	12.633	7.745	10.850	6.049
Hollanda	7.184	9.123	7.583	10.340	6.016	4.991	6.402	5.700	5.330	5.317
Belçika	6.001	7.999	6.722	7.976	6.917	7.420	8.631	6.667	7.631	4.787
Kırgızistan	0	0	1.282	934	43	3.304	4.311	7.755	9.274	4.036
Bulgaristan	2.092	3.415	1.497	2.001	1.626	3.210	5.413	4.721	4.734	3.916
Portekiz	1.424	1.537	2.525	1.974	2.432	3.499	3.645	4.129	3.453	2.936
Kanada	4.354	4.716	4.838	4.193	3.004	3.857	3.155	2.767	3.496	2.842
Hırvatistan	1.571	2.103	1.370	1.855	1.661	1.793	1.636	2.286	3.347	2.076
Azerbaycan	1.560	360	269	0	22	1.468	551	1.790	3.012	2.012
Mısır	2.523	778	975	21	2.312	1.301	9	1.481		1.870
Slovakya	1.380	1.309	1.226	1.403	1.490	1.659	2.770	2.178	2.704	1.860
Belarus	1.562	2.469	3.950	4.934	8.035	6.282	4.375	2.401	3.764	1.773
İsveç	589	1.107	995	1.121	1.859	1.706	2.439	2.274	2.252	1.715
Slovenya	1.256	1.795	1.388	1.890	1.863	1.727	2.829	2.208	2.705	1.683
Danimarka	586	781	743	887	896	1.153	1.193	1.351	1.915	1.471
Macaristan	1.781	388	442	910	1.030	1.313	1.936	964	1.463	1.309
BAE		2.732	2.807	3.060	3.055	3.073	2.871	2.684	2.312	1.154
Diğer	35.037	44.184	35.401	31.631	30.450	22.287	27.513	26.854	31.152	12.229
Dünya	272.939	334.114	355.131	312.226	314.814	317.171	396.652	394.271	408.218	343.105

Kaynak: ITC, 2021

Tablo 20. Ülkeler göre dünya taze kayısı ithalat değeri (bin \$)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Almanya	96.642	105.370	134.627	124.207	109.948	110.828	110.770	110.991	102.631	102.201
Rusya Federasyonu	74.370	73.782	70.859	45.232	36.344	18.342	44.747	42.014	49.445	57.390
Fransa	18.888	26.973	44.888	36.024	36.279	36.500	31.066	35.945	23.854	35.438
İtalya	38.446	27.584	46.580	41.256	43.338	30.942	21.189	23.575	15.956	26.481
Avusturya	18.918	18.744	20.628	18.407	19.634	24.494	24.400	24.154	21.270	23.935
İsviçre	16.654	19.166	23.369	20.781	23.732	22.571	24.445	18.996	17.981	20.751
Birleşik Krallık	14.970	15.690	19.681	27.275	20.469	21.096	24.254	23.064	20.159	18.561
Kazakistan	13.782	20.467	52.769	33.571	12.879	18.891	13.889	30.685	24.636	14.610
Belçika	15.112	17.568	18.943	19.173	15.544	18.143	16.939	15.454	15.540	11.767
Pakistan	953	5.527	2.957	6.384	8.491	944	10.181	11.250	13.485	11.552
Polonya	6.675	10.500	6.624	11.876	7.943	7.058	13.675	13.529	16.940	11.425
Romanya	2.265	2.110	2.199	2.885	3.355	4.564	7.458	7.592	8.647	10.779
Çek Cumhuriyeti	7.302	8.056	8.123	9.167	7.701	8.726	12.816	11.030	13.652	10.254
Hollanda	17.524	23.149	23.150	21.855	10.415	9.719	8.996	9.524	7.621	8.524
Irak				0	6.615	7.486	12.730	12.965	9.635	8.460
Ukrayna	2.065	12.563	4.578	2.644	895	1.003	2.601	2.142	5.893	7.818
Suudi Arabistan	4.278	4.424	4.422	3.988	7.397	8.149	7.363	5.893	6.934	7.559
Kanada	10.274	12.939	12.556	10.832	8.331	9.182	8.657	8.072	8.385	7.156
Portekiz	2.159	2.079	4.004	3.033	3.095	4.461	3.862	5.083	3.906	4.206
Mısır	1.452	1.633	2.043	408	2.459	1.867	1.142	2.193	3.007	3.525
Slovakya	1.596	2.004	1.376	1.812	2.119	2.270	3.346	3.332	3.683	3.338
İsveç	1.505	2.181	2.283	2.509	3.333	2.898	3.394	3.650	3.009	3.273
Slovenya	2.465	2.622	3.001	3.421	2.901	2.856	3.463	3.333	3.511	3.051
Hırvatistan	1.906	2.152	2.175	2.576	2.227	2.389	2.405	2.788	3.477	3.045
Danimarka	1.293	1.549	1.564	1.820	1.619	1.957	1.762	2.316	2.413	2.812
Azerbaycan	468	110	89	0	5	1.506	586	2.165	3.704	2.717
Bulgaristan	1.313	1.506	1.042	1.371	810	1.359	1.720	1.692	1.608	2.261
BAE		4.643	5.101	6.280	5.262	5.042	4.749	4.098	3.613	2.203
Macaristan	2.067	427	614	1.102	1.204	1.353	2.242	1.471	1.645	2.085
Belarus	959	2.603	3.223	5.755	8.263	7.206	5.228	2.956	4.030	1.951
ABD	3.749	4.028	1.853	2.591	1.586	3.309	2.515	3.662	3.168	1.943
Diğer	53.887	51.873	49.663	52.048	42.028	32.910	38.363	39.605	40.775	23.633
Dünya	433.937	484.022	574.984	520.283	456.221	430.021	470.953	485.219	464.213	454.704

Kaynak: ITC, 2021

Tablo 21. Ülkelere göre kuru kayısı ihracat miktarı (ton)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Türkiye	90.321	101.550	112.429	77.850	65.267	78.858	94.999	93.801	100.304	88.074
Kırgızistan	127	329	136	813	317	445	3.283	4.116	8.595	13.277
Özbekistan							10.889	7.453	8.909	11.804
Tacikistan				36.204	19.991	20.896	15.587	10.904	8.071	11.110
Afganistan	0	0	0	0	0	0	0	0	9.626	6.538
Myanmar	0	0	72	16.368	26.718	9.123	300	0	615	5.721
Belarus	3	19	216	282	202	2.378	2.638	3.673	4.160	3.008
İspanya	336	1.031	3.217	2.370	2.339	2.308	2.146	5.054	2.451	2.884
Almanya	1.839	1.957	2.666	2.431	1.503	1.452	1.406	1.077	1.483	1.704
Hollanda		1.320	1.247	2.074	1.240	1.173	1.279	1.547	2.254	1.574
ABD	1.515	1.731	1.627	1.775	1.189	1.390	1.583	1.070	1.343	1.389
Fransa	1.445	1.381	1.675	1.424	1.236	1.159	1.354	1.354	1.571	1.322
Güney Afrika	900	1.077	1.236	1.075	1.039	1.029	1.026	1.243	670	769
Rusya Fed.	14	37	40	177	509	151	200	166	255	684
İran	1.205	1.233	865	859	710	469	473	1.051	344	643
İtalya	527	428	454	393	306	423	1.207	426	418	578
Pakistan	423	420	680	597	482	230	193	348	487	367
Litvanya	582	908	974	524	354	318	454	371	392	363
Yunanistan	141	1.178	440	586	139	215	513	330	1.109	333
Birleşik Krallık	573	433	331	425	516	396	319	462	326	329
Polonya	48	23	45	139	169	76	94	207	321	260
Kanada	125	116	76	107	153	119	256	304	326	255
Nijerya	0	0	0	3		0	0	0	432	251
Irak				0	1	23	2	49	370	212
Letonya	103	343	277	324	432	125	136	139	134	207
Slovakya	202	209	231	85	92	83	164	153	156	182
Suriye	192	138	301	64	136	124	322	207	160	180
Belçika	271	132	221	308	170	239	251	123	299	164
Çek Cumhuriyeti	165	243	1.011	1.198	1.190	629	230	153	113	159
Avusturya	190	198	120	117	79	97	125	91	74	139
Danimarka	226	360	291	249	104	142	347	392	262	117
Diğer	40.340	48.153	43.645	15.115	9.330	10.968	2.074	2.397	2.185	954
Dünya	141.813	164.947	174.523	163.936	135.913	135.038	143.850	138.661	158.215	155.551

Kaynak: ITC, 2021

Tablo 22. Ülkelere göre kuru kayısı ihracat değeri (bin \$)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Türkiye	360.907	296.504	314.134	344.297	302.689	289.106	266.928	253.377	256.129	260.331
Özbekistan							10.494	7.387	11.232	16.798
Afganistan	0	0	0	0	0	0	0	0	15.464	15.561
Almanya	12.138	10.805	13.278	16.412	11.186	9.283	8.042	6.112	7.693	8.765
Fransa	10.444	9.102	10.577	9.772	10.062	8.717	8.448	7.647	7.979	6.872
Hollanda	7.040	5.406	4.744	8.277	6.517	5.512	5.190	5.893	8.030	6.251
Kırgızistan	102	463	106	1.156	331	1.206	2.482	2.578	4.483	5.830
Amerika Birleşik Devletleri	7.424	8.756	8.098	9.884	7.829	8.023	8.711	4.877	6.493	5.544
Güney Afrika	4.552	5.724	6.644	5.463	5.636	5.456	6.795	9.088	5.009	5.375
İspanya	992	2.060	5.038	4.565	4.096	4.374	3.252	7.378	3.307	4.785
Tacikistan				11.842	4.617	4.626	3.729	2.842	3.268	4.628
İtalya	4.607	3.560	3.394	3.225	2.264	2.787	3.698	2.317	2.911	3.281
Belarus	12	53	265	349	173	1.350	1.684	2.701	3.317	3.233
Birleşik Krallık	3.189	2.400	1.807	2.674	3.738	2.365	1.607	2.173	1.343	1.469
Litvanya	2.284	2.198	2.035	1.614	1.343	942	1.298	1.002	988	1.075
Kanada	839	707	507	622	508	752	1.265	1.474	1.331	1.048
İran İslam Cumhuriyeti	2.898	3.178	2.098	2.011	1.642	1.067	1.040	2.422	704	1.040
Polonya	224	113	189	633	718	401	377	752	1.083	1.035
Myanmar	0	2	289	1.953	2.821	1.891	26	0	145	847
Slovakya	1.125	943	994	529	639	769	961	718	664	846
Yunanistan	524	1.465	664	950	498	789	873	750	1.689	806
Pakistan	1.217	993	1.625	2.199	1.638	1.214	980	1.371	1.538	776
Avusturya	883	1.133	824	901	785	719	915	587	424	773
Danimarka	1.568	2.283	1.724	1.554	671	918	1.708	1.739	1.234	750
Rusya Federasyonu	63	204	201	500	300	368	381	207	310	728
Belçika	1.493	575	835	1.789	969	1.257	973	542	1.047	717
Letonya	412	741	571	904	1.104	502	548	512	472	678
Çek Cumhuriyeti	772	859	1.021	1.071	1.205	1.155	869	435	393	641
Suriye Arap Cumhuriyeti	503	333	588	240	601	486	540	297	361	525
Sırbistan	72	73	81	137	19	38	63	228	306	379
Diğer	38.689	32.045	28.213	25.537	24.753	19.180	4.825	6.954	7.067	3.410
Dünya	464.973	392.678	410.544	461.060	399.352	375.253	348.702	334.360	356.414	364.797

Kaynak: ITC, 2021

Tablo 23. Ülkelere göre kuru kayısı ithalat miktarı (ton)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ABD	13.717	14.189	15.835	13.878	11.746	13.355	14.657	13.970	12.530	13.664
Rusya Fed.	18.364	15.059	16.668	9.050	6.286	6.476	8.466	10.766	13.411	11.516
Fransa	6.637	7.774	8.616	8.061	5.844	7.547	8.040	8.671	8.703	8.635
Birleşik Krallık	9.052	8.937	9.730	8.598	7.256	8.991	8.798	10.431	7.592	8.224
Almanya	8.688	7.759	9.647	8.858	5.463	6.759	7.220	7.268	7.297	8.136
Irak				322	1.610	4.533	8.668	8.456	10.871	8.041
Ukrayna	4.804	5.612	6.596	2.801	1.354	3.023	3.918	4.564	5.535	5.830
Kazakistan	24.876	33.450	31.431	34.728	25.501	23.122	16.880	8.902	4.095	4.881
Avustralya	4.657	4.654	4.619	4.458	3.991	3.532	4.215	4.638	3.899	4.683
Brezilya	3.751	3.680	3.783	3.465	2.533	3.286	4.299	4.506	4.421	4.611
Çin	253	246	306	574	1.273	1.282	2.134	4.629	6.772	4.526
Hollanda	3.403	2.992	3.861	3.372	2.677	3.156	3.716	4.079	3.989	4.143
Belarus	624	859	2.043	1.654	865	3.280	3.550	4.788	5.520	3.828
Hindistan	2.727	2.162	4.709	3.370	3.841	2.404	5.457	5.748	4.143	3.769
Polonya	1.892	2.113	3.327	2.305	2.102	2.782	3.109	3.141	2.719	2.834
Türkiye	1.173	690	455	945	817	976	696	882	2.757	2.438
Cezayir	1.095	1.195	1.590	1.170	1.397	1.496	2.120	1.674	2.966	2.347
Kanada	2.239	2.729	3.069	2.297	1.647	2.113	2.653	2.724	2.500	2.325
İtalya	1.839	1.643	1.971	1.555	1.413	2.020	1.893	1.822	2.011	1.985
İsrail	1.596	1.606	1.803	1.278		1.424				1.545
İspanya	1.903	2.338	2.796	1.958	2.037	2.362	2.491	2.095	2.151	1.468
Pakistan	9	29	14	64	443	669	774	386	3.860	1.347
Azerbaycan	402	148	143	45	346	1.275	1.276	1.713	1.713	1.238
İsviçre	1.218	1.147	1.341	1.465	1.051	1.286	1.144	1.291	1.220	1.156
Belçika	1.186	1.022	1.436	1.232	876	1.141	1.096	1.006	1.124	1.113
Yeni Zelanda	1.519	1.577	1.490	1.450	1.163	1.491	1.263	1.194	1.202	1.077
İsveç	1.305	1.489	1.556	1.393	996	1.058	973	1.039	1.072	1.058
Türkmenistan	85	163	191	127	151	106	679	255	633	874
BAE		1.761	1.478	1.131	1.155	1.090	1.511	1.213	1.667	839
Danimarka	1.320	1.522	1.556	1.185	667	824	812	886	725	838
Fas	597	69	50	17	43	65	143	680	947	827
Diğer	19.976	22.064	21.185	15.289	17.906	19.163	17.187	23.603	16.716	15.167
Dünya	140.907	150.678	163.295	138.095	114.450	132.087	139.838	147.020	144.761	134.963

Kaynak: ITC, 2021

Tablo 24. Ükelere göre kuru kayısı ithalat değeri (bin \$)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ABD	63.204	49.109	48.067	56.706	51.259	57.364	50.069	44.955	38.887	44.955
Almanya	41.827	28.416	34.088	46.919	32.423	31.445	27.691	25.601	25.288	31.829
Fransa	32.630	30.149	29.749	39.169	33.822	32.494	27.829	28.357	27.490	29.487
Birleşik Krallık	44.864	33.847	30.117	36.540	40.379	39.922	32.575	29.710	23.189	25.704
Rusya Federasyonu	43.784	37.292	36.522	18.304	12.766	12.280	16.381	19.212	20.300	18.005
Brezilya	16.452	13.555	13.540	21.101	14.058	12.276	11.960	14.169	12.890	14.414
Avustralya	20.726	15.741	13.693	16.120	21.300	14.488	13.656	13.988	11.040	14.332
Hollanda	15.829	10.672	12.887	18.030	14.231	13.149	12.279	12.770	11.693	13.721
Hindistan	7.171	4.143	13.665	12.675	14.017	8.203	24.829	28.240	17.302	11.177
Polonya	8.053	6.817	9.662	10.627	9.999	10.342	9.176	9.497	7.559	8.941
İtalya	8.976	6.501	7.313	9.311	8.278	9.514	7.555	6.782	7.362	7.902
Kanada	10.250	10.762	10.631	11.917	10.021	10.787	10.457	9.384	8.189	7.830
Türkiye	5.490	2.934	1.758	3.958	4.828	4.931	2.593	3.267	7.849	6.406
Belarus	1.961	2.024	3.749	3.490	2.287	6.273	5.238	11.967	15.175	6.138
İsviçre	7.214	5.501	6.281	10.020	7.539	6.934	5.631	6.199	5.630	6.090
Cezayir	2.635	3.565	4.404	3.400	6.071	5.510	5.946	5.338	7.489	6.040
İspanya	8.941	8.759	10.229	11.206	11.521	10.536	8.744	7.728	7.528	5.683
Ukrayna	10.797	13.887	18.405	8.511	3.394	5.336	5.400	4.737	5.005	5.219
İsrail	7.390	5.969	6.558	5.546	6.036	5.709	4.840	5.137	5.059	4.989
Çin	816	916	879	870	1.436	1.686	2.963	5.427	7.572	4.789
Irak				246	2.923	4.072	5.717	6.374	7.948	4.746
Belçika	6.170	4.266	5.541	6.277	5.086	5.572	4.605	3.968	3.986	4.022
Japonya	4.945	5.636	5.027	5.504	3.506	4.545	4.837	4.967	4.068	3.876
İsveç	7.299	6.214	6.036	6.369	6.767	5.567	4.390	3.864	3.769	3.748
Pakistan	7	95	14	63	478	946	1.164	749	3.116	3.512
Yeni Zelanda	9.475	6.126	4.941	6.288	6.393	5.983	4.255	3.805	3.660	3.376
Avusturya	3.385	2.956	3.187	3.575	3.040	3.256	2.758	2.642	2.706	3.088
Çek Cumhuriyeti	3.616	2.393	2.217	2.834	2.936	2.728	2.721	2.278	2.169	3.052
Danimarka	7.262	6.623	5.933	4.971	4.116	3.901	2.943	3.119	2.456	2.995
BAE		3.410	2.713	2.914	3.467	2.688	3.170	3.495	3.520	2.886
Kazakistan	18.093	19.019	16.036	17.985	13.629	11.284	10.513	5.177	2.377	2.669
Diğer	62.309	54.488	55.695	58.975	55.704	56.953	53.677	58.469	53.099	43.907
Dünya	481.571	401.785	419.537	460.421	413.710	406.674	386.562	391.372	365.370	355.528

Kaynak: ITC, 2021

Tablo 25. Türkiye'nin illere göre kayısı ağaç sayısı, alanı, verim ve üretim miktarı (2020)

	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Toplu Meyveliklerin Alanı (Dekar)	Verim (Kg/ Ağaç)	Üretim Miktarı (Ton)
Malatya	7.789.791	939.307	849.871	45	352.050
Mersin	2.120.447	1.004.592	82.678	80	170.468
Kahramanmaraş	1.644.798	13.633	89.145	40	65.477
Elazığ	1.086.810	184.912	99.626	47	50.786
Iğdır	253.140	62.010	35.300	159	40.207
Hatay	681.057	71.063	19.959	53	35.941
Antalya	566.449	164.074	17.645	29	16.564
Isparta	379.573	183.282	26.439	35	13.413
Kars	133.265	31.219	13.993	60	8.048
Sivas	231.787	163.451	13.806	33	7.672
Kayseri	318.985	17.427	6.428	18	5.780
Çanakkale	118.345	43.210	4.556	47	5.545
Niğde	125.417	12.553	5.880	42	5.319
Erzincan	123.200	40.172	4.495	42	5.180
Adana	92.101	58.016	3.996	53	4.888
Konya	157.122	20.156	1.565	30	4.645
Karaman	105.145	21.355	2.710	43	4.553
Denizli	76.454	32.196	3.003	38	2.898
Ankara	133.366	71.454	4.190	21	2.777
Van	73.773	32.165	2.910	32	2.338
Afyonkarahisar	78.025	8.532	2.555	30	2.304
Manisa	111.909	72.305	6.849	20	2.261
Nevşehir	278.770	68.149	12.732	8	2.180
İzmir	72.273	8.415	1.718	29	2.097
Aydın	61.269	32.053	1.662	30	1.832
Osmaniye	29.403	1.629	941	60	1.761
Muğla	42.409	5.194	396	35	1.484
Erzurum	39.650	11.309	611	30	1.171
Aksaray	59.207	10.970	381	18	1.039
Burdur	28.312	5.493	436	32	901
Diğer	637.583	253.391	11.002		11.819
Türkiye	17.649.835	3.643.687	1.327.478	47	833.398

Kaynak: TÜİK, 2021a

Tablo 26. Türkiye'nin illere göre zerdali ağaç sayısı, alanı, verim ve üretim miktarı (2020)

	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Toplu Meyveliklerin Alanı (Dekar)	Verim (Kg/Ağaç)	Üretim Miktarı (Ton)
Erzincan	77.225	50.178	2.488	42	3.257
Malatya	42.786	1.096	0	68	2.914
Nevşehir	145.565	27.075	4.320	13	1.922
Kayseri	198.030	1.423	30	8	1.583
Ankara	38.917	7.270	0	27	1.033
Elazığ	21.646	5.621	668	43	939
Niğde	18.570	0	800	37	693
Burdur	21.046	2.297	18	26	553
Aksaray	23.650	810	180	18	430
Bitlis	15.880	7.460	775	26	413
Afyonkarahisar	7.740	435	0	40	313
Eskişehir	20.718	1.750	0	13	278
Karaman	6.950	0	0	33	230
Çanakkale	5.575	170	2	36	202
Hakkari	10.036	9.369	171	19	190
Aydın	6.570	280	0	28	186
Gümüşhane	9.267	1.837	77	19	178
Hatay	3.900	550	0	44	172
Isparta	5.100	280	0	31	159
Kırıkkale	5.020	970	1	25	124
Yozgat	11.750	490	10	9	111
Manisa	5.904	0	0	18	107
Uşak	2.341	521	1	34	79
Konya	2.392	400	10	33	78
Amasya	3.265	660	0	22	73
Kırşehir	6.340	55	10	11	69
Bingöl	2.136	620	30	32	68
Çorum	6.820	996	1	10	68
Adıyaman	4.415	106	23	13	58
İzmir	2.805	100	0	20	56
Diğer	25.968	9.014	259		469
Türkiye	758.327	131.833	9.874	22	17.005

Kaynak: TÜİK, 2021a

Tablo 27. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracatı (miktar: ton, değer: bin \$)

	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
Rusya Federasyonu	12.909	11.568	23.208	16.124	18.568	16.659	14.708	12.560	28.795	21.971	0	0	21.486	18.485	20.135	18.600	20.135	18.600	25.744	25.237
Irak	4.341	2.242	14.042	4.766	7.601	2.606	4.182	1.574	17.221	5.062	18.684	4.876	22.591	6.456	30.768	7.341	33.538	6.988	19.877	8.459
Almanya	3.133	7.474	4.729	9.178	5.735	13.055	1.523	6.295	2.887	6.646	3.381	6.522	3.137	5.094	3.409	5.595	3.412	5.524	4.386	8.235
Romanya	279	287	347	315	427	454	382	447	533	663	1.211	1.426	1.050	1.161	2.287	2.390	948	977	3.911	4.199
Ukrayna	599	388	3.696	2.628	1.217	866	365	222	95	58	285	165	283	157	216	120	696	436	2.542	1.761
Suudi Arabistan	2.247	1.601	1.555	857	1.261	962	872	982	2.345	1.570	3.783	3.780	3.579	2.771	3.380	1.747	2.033	1.440	2.039	1.191
Suriye	13	6	894	307	0	0	323	97	665	157	196	48	1.291	358	3.764	1.030	3.485	748	773	264
Azerbaycan	362	138	63	78	249	235	74	63	332	236	1.339	221	290	94	1.551	297	522	192	644	281
Belarus	5	4	670	494	428	363	396	315	380	217	3.180	1.874	334	264	546	387	369	231	441	427
Polonya	33	67	64	74	148	209	117	146	71	178	487	687	84	122	104	148	3	2	418	475
Gürcistan	7	5	16	9	11	9	73	45	176	74	1.963	1.169	43	16	442	138	312	66	373	137
Hollanda	79	157	202	290	200	343	48	107	96	175	104	178	175	323	378	527	92	145	365	596
Letonya	79	120	45	58	75	113	16	26	10	10	55	74	0	0	21	19	0	0	339	389
BAE	10	14	41	20	177	161	206	284	232	133	396	394	367	299	340	186	285	243	331	344
Bulgaristan	3.175	3.053	4.905	4.003	3.828	3.546	2.551	2.526	134	133	170	153	62	53	277	274	51	55	201	166
İtalya	3	6	60	139	14	26	0	0	0	0	27	35	0	0	0	0	0	0	193	272
Kuveyt	19	11	77	40	36	28	11	8	133	110	13	31	70	86	14	16	186	152	184	142
Singapur	99	347	109	319	151	555	48	303	100	327	112	346	150	426	183	523	233	577	182	585
Avusturya	3	7	7	14	40	89	57	220	42	129	160	327	84	129	137	214	281	406	172	325
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	82	68	93	75	141	136	126	151	114	98	173	172	147	85	190	83	164	90	170	131
Birleşik Krallık	75	188	167	299	173	288	162	353	83	190	291	474	251	330	221	289	104	152	167	275
Umman	0	0	4	2	11	9	0	0	0	0	76	38	136	89	136	59	151	142	148	119
Hırvatistan	0	0	16	21	49	94	40	57	0	0	17	21	0	0	23	22	9	5	133	167
İsveç	35	70	57	72	24	46	4	7	0	1	38	65	30	54	16	36	83	89	124	197
Katar	0	1	6	3	23	16	0	0	3	15	13	19	160	125	145	78	115	90	120	111
Bahreyn	0	0	16	8	12	9	1	5	1	5	3	12	6	4	21	20	79	66	109	72
Çekya	20	26	145	206	108	172	0	0	19	23	31	40	39	49	63	86	2	3	104	131
Hong Kong	19	68	33	107	53	200	26	125	97	308	94	305	156	408	112	299	170	351	78	270
Moldova	576	384	582	411	358	313	160	110	466	358	22	7	14	14	9	13	5	6	60	53
Malezya	72	0	81	0	86	0	33	0	52	0	0	0	70	0	73	0	68	0	56	218
Diğer	28.275	28.299	55.930	40.916	41.205	41.559	26.504	27.028	55.083	38.847	36.304	23.459	56.085	37.449	68.959	40.539	67.529	37.776	64.382	55.228
Toplam	28.489	28.936	56.202	41.613	41.543	42.391	26.692	27.420	55.337	39.236	37.166	24.310	63.538	44.192	70.734	41.019	67.637	38.096	64.733	55.640

Kaynak: TÜİK, 2021b

Tablo 28. Türkiye'nin ülkelere göre kuru kayısı ihracatı (miktar: ton, değer: bin \$)

	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
ABD	13.032	55.502	14.295	44.512	14.861	42.259	10.824	50.084	9.934	50.964	10.583	44.087	13.892	43.021	11.198	33.300	11.066	31.150	12.345	38.210
Fransa	6.370	29.456	7.311	26.997	7.633	26.107	7.117	36.250	5.042	28.968	6.775	29.035	7.568	24.690	7.584	24.296	7.533	23.326	6.992	23.806
Almanya	8.035	36.497	7.146	24.787	8.534	29.805	7.216	39.072	4.040	21.959	5.489	23.964	5.948	20.796	6.251	19.731	6.225	20.385	6.790	26.129
Birleşik Krallık	6.496	27.348	6.615	19.563	7.176	18.379	6.390	24.671	4.972	25.154	5.722	22.110	5.631	16.795	5.563	14.813	5.119	12.446	5.715	15.473
Ege Serbest Bölgesi	1.902	7.938	2.793	8.485	3.047	8.215	2.345	10.142	1.932	9.549	2.344	8.759	3.157	8.118	3.038	8.003	3.262	8.100	5.146	14.415
Brezilya	3.966	16.253	3.619	12.785	4.029	13.997	3.097	21.638	2.212	10.893	3.606	12.891	4.165	11.331	4.573	14.169	4.174	12.044	4.726	14.821
Rusya Federasyonu	11.471	38.797	13.532	32.908	15.036	32.573	6.326	17.048	5.491	12.029	4.238	10.000	6.126	11.877	5.469	11.378	7.284	12.941	4.476	8.970
Avustralya	4.857	20.608	5.291	16.192	5.327	14.425	4.625	18.607	3.541	18.991	3.771	13.841	4.876	14.083	4.917	13.068	4.509	11.645	4.229	12.519
Ukrayna	3.278	6.726	4.488	6.637	4.274	8.438	1.400	2.647	925	1.794	2.012	3.531	3.085	3.819	3.630	3.450	4.512	3.795	3.393	3.074
Hollanda	2.910	12.025	2.623	8.111	3.054	9.318	2.325	12.908	2.124	10.379	2.467	9.962	2.722	8.278	2.957	8.669	2.788	8.091	3.043	10.102
Belarus	117	326	194	354	770	1.162	281	533	450	782	2.123	2.526	2.886	1.954	3.872	2.660	3.268	4.341	2.430	4.223
Cezayir	1.032	4.691	1.284	4.038	1.704	4.942	1.126	3.767	1.509	7.729	1.556	5.926	2.150	6.025	1.654	5.256	2.966	7.489	2.347	6.040
Polonya	1.634	6.340	1.891	5.542	2.874	7.857	1.731	8.164	1.733	7.603	2.636	9.109	2.598	6.977	2.656	7.027	2.330	5.853	2.307	6.886
Kanada	1.860	7.673	1.974	6.307	2.145	6.171	1.571	7.823	1.168	5.903	1.352	5.016	2.085	5.933	2.432	7.120	2.103	5.972	2.097	6.432
Çin	241	1.027	285	1.014	365	1.100	73	343	154	728	280	1.021	917	2.605	872	2.113	3.100	5.597	1.834	4.784
Mısır	1.681	6.515	2.676	7.401	3.162	7.086	2.428	6.401	2.501	8.270	1.861	5.678	1.124	2.407	2.364	4.837	2.406	5.035	1.782	4.892
Irak	1.524	2.641	4.039	4.240	1.792	4.114	914	1.461	693	1.311	1.084	2.496	1.664	3.062	1.391	2.442	2.512	3.589	1.493	2.564
İtalya	1.641	7.133	1.434	5.244	1.791	6.330	1.288	7.370	1.071	5.672	1.710	7.629	1.513	5.456	1.565	5.416	1.441	4.834	1.442	5.507
İsrail	1.481	6.636	1.457	5.305	1.735	6.007	834	3.984	1.090	5.578	1.403	5.481	1.634	6.627	1.480	5.286	1.363	4.463	1.255	4.334
İspanya	1.828	7.756	2.241	8.080	2.635	9.480	1.787	10.458	1.952	10.421	2.399	9.992	2.523	8.439	2.018	7.163	2.089	6.986	1.244	4.754
Hindistan	246	1.067	472	1.462	545	1.632	406	1.509	529	2.658	537	2.015	996	2.982	1.130	3.512	1.304	4.070	889	3.068
Azerbaycan	1.379	2.972	1.443	2.868	1.602	3.519	1.304	2.730	799	2.369	963	2.032	1.215	1.960	1.621	2.802	1.659	2.926	882	1.924
Yeni Zelanda	1.155	4.692	1.190	3.230	1.109	2.703	1.028	4.615	660	2.961	936	3.528	947	2.698	850	2.313	878	2.246	876	2.544
BAE	480	2.300	636	2.443	709	2.580	647	3.542	823	4.714	819	3.396	1.109	3.528	878	3.266	936	3.003	785	2.601
Fas	553	2.266	68	237	49	137	13	82	32	133	72	279	138	394	617	1.947	904	2.392	747	2.221
İsviçre	819	4.075	742	2.780	810	2.860	991	6.030	617	3.988	804	3.383	783	2.615	716	2.264	815	2.585	691	2.637
Litvanya	1.184	3.388	1.594	2.749	2.191	4.373	813	2.149	667	2.069	791	2.308	1.155	2.582	866	1.756	1.091	2.352	649	1.679
Yunanistan	659	3.034	478	1.944	581	2.317	415	2.415	423	2.226	640	2.489	779	2.429	700	2.380	886	2.758	615	2.102
Danimarka	515	2.488	757	2.647	1.018	3.221	824	3.227	443	2.291	613	2.686	586	1.787	541	1.653	525	1.519	586	1.826
Suudi Arabistan	413	1.589	575	1.847	623	1.681	522	1.695	656	2.955	882	3.542	892	2.883	887	2.939	912	2.627	542	1.672
Diğer	7.563	31.145	8.409	25.796	11.246	31.345	7.188	32.934	7.085	31.648	8.287	30.078	10.135	30.775	9.513	28.348	10.194	28.387	7.950	24.823
Toplam	90.321	360.907	101.550	296.504	112.429	314.134	77.850	344.297	65.267	302.689	78.755	288.793	94.999	266.928	93.801	253.377	100.156	252.951	90.299	265.034

Kaynak: TÜİK, 2021b

Tablo 29. Türkiye ülkelere göre kuru kayısı ithalatı (miktar: ton, değer: bin \$)

	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
ABD	273	1.554	49	247	27	115	105	348	69	628	139	851	74	298	191	896	53	223	20	61
Almanya	182	881	109	567	103	459	301	1.606	149	883	90	546	132	523	183	746	118	389	214	799
Avustralya	12	60	16	68	84	307			1	10					27	105	30	96		
Avusturya					6	20					2	15		2			7	24		
BAE			4	23							16	86					4	15		
Birleşik Krallık	41	168	95	423	16	65	5	23	102	700	92	486	58	275	32	120	4	14	2	6
Brezilya	20	123	20	90			14	53	11	112							78	186		
Hong Kong											8	50	29	132					20	89
Çekya																			19	55
Cezayir	10	26							24	191	20	116	20	69	36	140	40	116		
Danimarka	50	304	8	31	17	72	19	80			18	82					6	19		
Yeni Zelanda																			9	20
Japonya																			6	38
İsrail																			4	15
Fransa	2	13	26	95	38	127	46	161	118	888	83	529	75	280	87	343	69	246	70	278
Hindistan																0	10	39		
Hollanda	5	13	59	228	7	21					50	256	6	36	49	152	26	88	1	2
Singapur																				
Irak			27	42	6	25								1	3	7	215	319	68	70
İspanya	11	61	17	72	22	72	83	410	41	258	50	278	34	114	23	71	51	183	22	69
İsveç	13	64	4	26			30	82	0	0	17	73			11	29	6	29		
İsviçre	40	206	19	90					1	15	31	174			7	21	8	30		
İtalya			8	42	2	7	59	236	10	102	9	46			10	23	13	52	22	127
Kanada	23	145	45	280	20	79					20	87					6	18	14	54
Litvanya	20	70	64	179					20	67	0	0	73	207	54	97	38	123		
Polonya	24	106							72	463	94	439	87	279	52	145	112	301		
Portekiz							20	191								0	20	59		
Sırbistan											2	10				0	4	13		
Slovakya	28	146					18	31							15	59	34	136		
Suudi Arabistan	23	94	4	24													11	39	18	54
Ukrayna					20	35											21	13	42	47
Yunanistan	9	59			29	129					29	119	12	47			21	80		
Diğer	386	1.397	117	408	61	224	245	734	199	511	213	739	124	461	101	311				
Toplam	1.173	5.490	690	2.934	455	1.758	945	3.958	817	4.828	976	4.931	696	2.593	882	3.267	1.005	2.847	552	1.784

Kaynak: TÜİK, 2021b

KAYNAKLAR

Ağaoğlu Y.S. 1987. Bahçe Bitkileri, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları. No:1009 Ankara.

Anonim,2018a .<http://kopteyap.kop.gov.tr/upload/dokuma/259.pdf>.)

Anonim.2018b. <http://tae.gov.ct.tr/Portals/1115/kitablar/kay%C4%B1s%C4%B1.pdf/> (Erişim Tarihi:03.01.2018).

Anonim,2018c. <http://www.onemforum.org/meyve-ve-sebze/299800-kayisi-uretimi-nasil-yapilir.html>

Çatı K., Yıldız,S..2007. Türkiye’de Kuru Kayısı Üretim ve Pazarlama Problemleri ve Çözüm Önerileri İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 21 Sayı: 1 Ocak 2007.

DİE, 2003. Tarımsal Ürünlerde Teknik Dönüşüm Katsayıları ve Ürün Denge Tabloları 1989, 1995. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 2733, Ocak 2003, Ankara.

FAO, 2021. <http://faostat.fao.org/site/339/default.aspx>.

Gezer, İ., Pektekin, T., Aygül., H., Polat, İ., 2009. Bilgi Yolu Eğitim Kültür ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, Araştırma Raporları 1, Malatya Kayısı Raporu

ITC, 2021. International Trade Center, TradeMap Veri tabanı, <https://www.intracen.org/> (Erişim Tarihi:21.05.2021)

MTB 2021. Malatya İli Tahmini Kayısı Rekoltesi. <http://www.malatyatb.org.tr/malatya-ili-tahmini-kayisi-rekoltesi/malatya-ili-tahmini-kayisi-rekoltesi> (Erişim Tarihi:05.07.2021)

Özzambak, M.E., Tüzel, Y., Hepaksoy S., Altındişli A., Duman, İ., Şen, F., 2020. Türkiye Bahçe Bitkileri Tarımının Analizi, Türk Tarımının Dünü, Mevcut Durumu ve Geleceği Bahçe Bitkileri Tarımının Dünü, Mevcut Durumu ve Geleceği. Şubat 2020. (https://bahce-agr.ege.edu.tr/tr-10518/turkiye_bahce_bitkileri_tariminin_analizi.html).

TOB, 2014. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Ulusal Kayısı Çalıştayı, 18-19 Kasım 2014. Malatya.

TÜİK, 2021a. Bitkisel Üretim İstatistikleri. www.tuik.gov.tr

TÜİK, 2021b. Dış Ticaret İstatistikleri. www.tuik.gov.tr

TZOB, 2004. Türkiye Ziraat Odaları Birliği Kayısı Raporu, Mart, 2004. <http://www.tzob.org.tr> (Erişim tarihi 21.09.2020).